

INSTALACIJA WEB APLIKACIJA KOJE SE ZASNIVAJU NA PHP, MySQL i APACHE PLATFORMI

Uvod:

Uspešna realizacija nastave često ovisi o nivou kooperativnosti između učenika, profesora, roditelja i drugih institucija u lokalnoj zajednici. Kooperacija se najčešće obavlja ličnim kontaktom. Međutim, nivo kooperativnosti se ponekad može postići većim učešćem svih učesnika u obrazovnom procesu putem sastanka, pokazivanja rezultata rada u raznim priredbama, ali i kreiranjem kontinuiranih oblika komunikacije, razmene informacija, znanja i upućivanja na resurse znanja. Razvoj telekomunikacija, slobodnog softvera je doveo do razvoja niza aplikacija koje su svoje testiranje doživele u intenzivnoj upotrebi, modifikacijama, evaluacijama i realnoj upotrebi. Unapređenja koja su nastala u konkretnoj upotrebi zahvaljujući otvorenosti koda i slobodnim licencama su dovele do ubrzanog sazrevanja aplikacija i njihovoj sve većoj primeni. Tako je aplikacija wikimedia osnovna platforma za najveću javnu enciklopediju Wikipedia kao i za mnoge druge sajtove gde se objavljuje velika količina informacija i znanja. Sistem Joomla se nalazi na više miliona sajtova, B2 Evolution je platforma za blog koju koristi i sam W3C (World Wide Web Consortium) itd.

Ove aplikacije možemo podeliti na aplikacije koje su:

- alati za komunikaciju i razmenu ideja (blog B2Evolution, forum-phpBB3, mailing lista phpMailing list)

- alati za prezentovanje kolekcija multimedijalnih datoteka (Coppermine-Gallery)

- alati za kreiranje sajtova i portala opšteg tipa (Joomla)

- alati za kreiranje kolaborativnih okruženja (TikiWiki)

- alati za kreiranje resursa informacija i znanja (MediaWiki, Atutor). Iako će za samu realizaciju nastave biti najpogodniji Atutor, Tikiwiki i MediaWiki i ostali softverski paketi mogu da uspešno zauzmu svoj emesto u realizaciji nastave kao i boljoj komunikaciji i realizaciji te pružanju dodatnih informacija i znanja učenicima. Sve predložene aplikacije se mogu instalirati na raznim operativnim sistemima.

U narednom tekstu ćemo opisati način instalacije ovih paketa bez ulaženja u njihovu funkcionalnost jer takva objašnjenja zahtevaju pisanje zasebne veoma opsežne knjige. Svi predloženi paketi su već pristupačni za osobe sa invaliditetom ili se uz dodatne manje napore mogu učiniti dostupniom za osobe sa invaliditetom. Svi predloženi paketi su slobodan softver i testirani su u smislu bezbednosti, zaštite privatnosti, a njihovi interfejsi su prevedeni na srpski jezik ili se mogu vlako prevesti na srpski jezik što može biti jedan od načina učenja o funkcionisanju softvera.

Softverski paketi kao što su Atutor, MediaWiki i Joomla su dobili više međunarodnih nagrada dok su drugi korišćeni od renomiranih institucija koje su merilo tehnološke i korisničke meritornosti o upotrebi web aplikacija.

Najpre ćemo objasniti instalaciju paketa Atutor , a zatim Tikwiki i MediaWiki, koji su po svojoj koncepciji najbliži obrazovnom procesu. Joomla kao CMS (Content management System) B2Evolution kao pojedinačni i grupni blog sistem mogu da obezbede interaktivnost i edukativni rad iako nisu prvenstveno zamišljeni za tu aktivnost.

Komunikacioni alati kao što su phpBB3 forum, te phpList mailing lista mogu pomoći boljoj informisanosti, pomoći u rešavanju pojedinih malih pitanja i sl. ali nisu prvenstveno koncipirani i razvijeni kao alati za kreiranje edukativnog sadržaja.

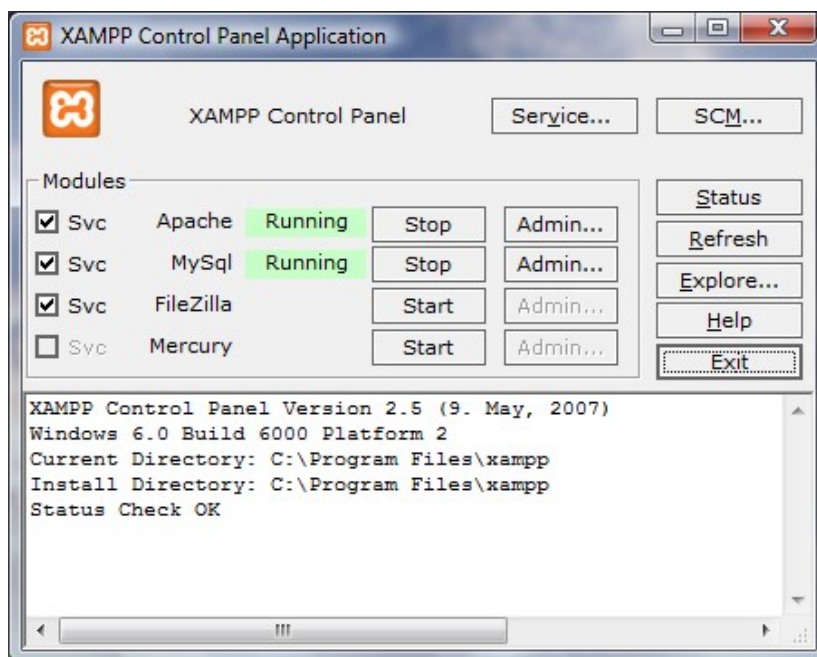
PHP, MySQL, APACHE - XAMPP

Web aplikacije koje se zasnivaju na programskom jeziku PHP, MySQL bazi podataka i web serveru Apache se instaliraju tako što se najpre instalira aplikacija koja se zove XAMPP. XAMPP je aplikacija koja istovremeno instalira Apache web server, MySQL, PHP i druge neophodne programe da bi mogle da se instaliraju web aplikacije zasnovane na programskom jeziku PHP. Instalacija XAMPP-a je jednostavna i maksimalno automatizovana.

Instalacija se pokreće tako što se dva puta klikne na XAMPP instalacioni fajl i instalira se u c:/windows/Program Files/xampp direktorij. XAMPP će sam ponuditi tu opciju i treba je prihvatiti.

Prilikom instalacije programa XAMPP on će nam ponuditi da prihvatimo da MySQL, Apache budu stalno aktivni što trebamo i da potvrdimo. (Stručniji korisnici personalnih kompjutera mogu samostalno instalirati pojedine neophodne programe umesto da instaliraju XAMPP.)

Nakon instalacije će se pojaviti Control Panel za XAMPP koji izgleda ovako:

Control Panel za XAMPP

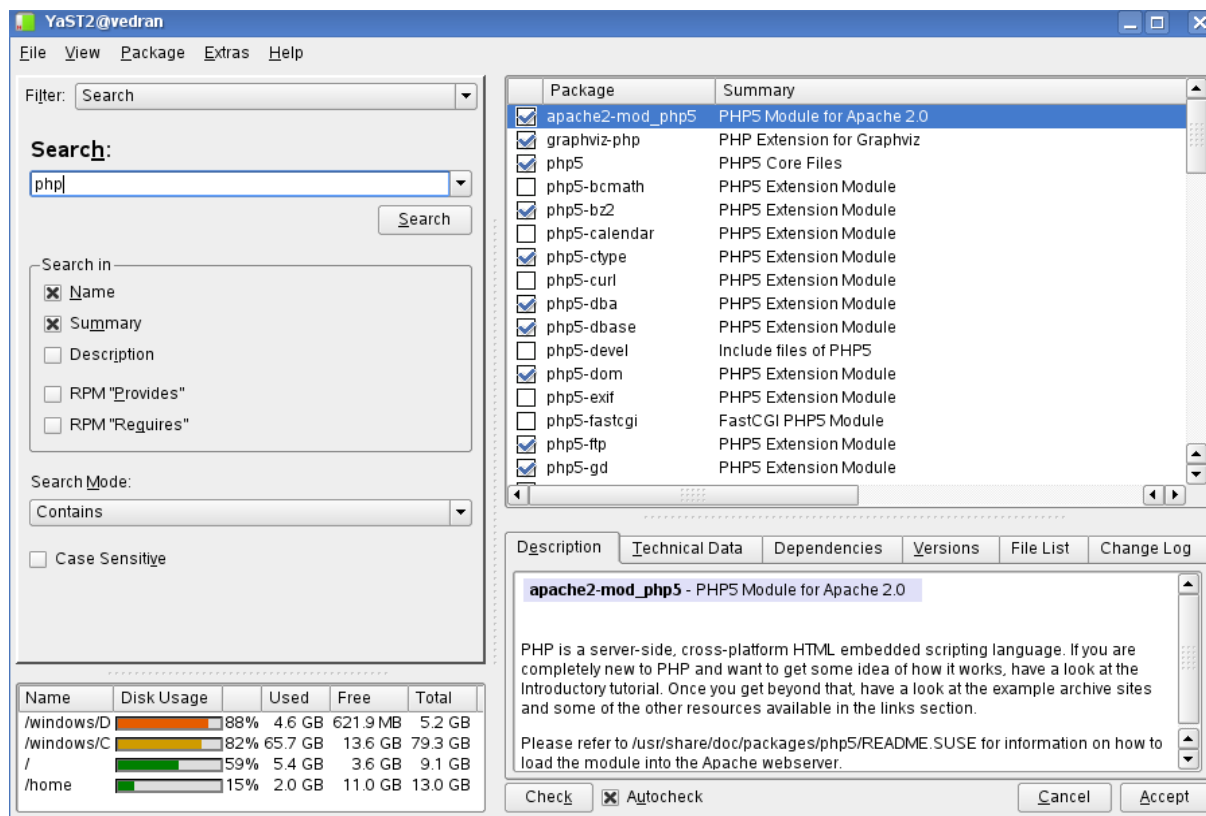
Potrebno je da XAMPP Control Panel bude stalno aktivan i on može biti minimizovan, ali Apache i MySQL trebaju da budu aktivni kao na gornjoj slici. Pored njihovih naziva treba da piše Running.

U GNU/Linux operativnom sistemu se Apache, PHP, MySQL instaliraju upotrebom odgovarajućih programa za instalaciju softvera. OpenSuSe 10.3 koristi svoj program Yast koji se pokrene iz glavnog menija za programe, upiše se administratorska lozinka, a zatim se odabere Software Management i u deo Yasta koji služi za traženje programa koje želimo da instaliramo upiše npr. PHP, a Yast će odmah odabrati sve druge neophodne programe za instalaciju. Ukoliko nije automatski odabran i phpMyAdmin on se instalira tako da se upiše u polje Pretraži (Search) i kad ga Yast izlista klikne se na dugme Prihvati (Accept) i tada će se instalacija automatski obaviti. Da bi se instalacija obavila potrebno je imati instalacioni DVD ili CDROM odnosno biti povezan na Internet kako bi se instalacija svežih paketa instalirala sa repozitorija na Internetu. U ovom slučaju nije potrebno instalirati XAMPP, jer će se sve njegove funkcije automatski izvršiti instalacijom PHP, MySQL, Apache i phpMyAdmin. XAMPP je razvijen i za operativne sisteme Linux, Solaris i MacOSX, ali razvijenije distribucije GNU/Linux kao što je Fedora, Open SuSe i sl. veoma lako obavljaju instalaciju svih komponenti koje inače čine XAMPP tako da nije potrebno dodatno instaliranje XAMPPa.

Neke GNU/Linux distribucije omogućavaju opciju da se automatski prilikom instalacije GNU/Linux odmah i instaliraju sve aplikacije koje su omogućavaju instalaciju web aplikacija tako da je problem instalacije programskih preduslova uglavnom unapred rešen. Dovoljno da u mesto za upisivanje www adresa u našem Firefoxu upišemo:

<http://127.0.0.1/phpMyAdmin>

i pojaviti će nam se u Firefoxu prva strana programa phpMyAdmin koji ima iste funkcije kao i njegova verzija koja radi u operativnom sistemu Windows.

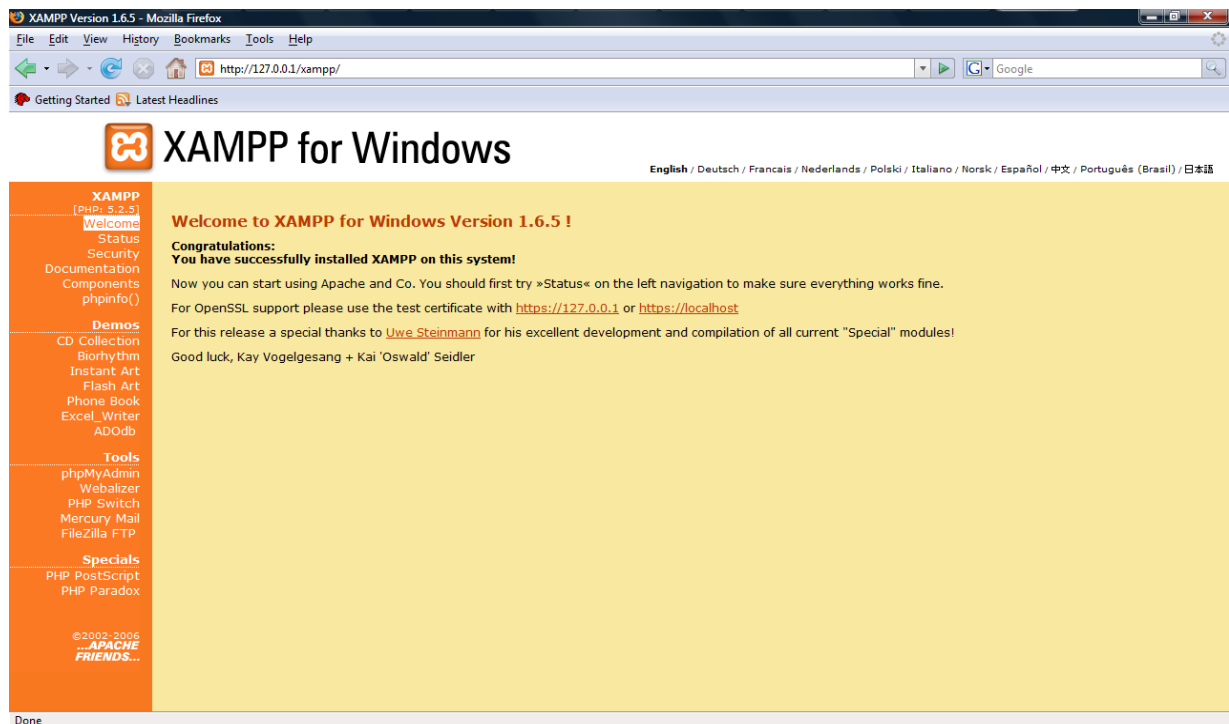
prikaz YaST ekrana koji prikazuje označene programe za instalaciju

Nakon toga u našem Internet browseru Internet Explorer ili Firefox treba da upišemo:

<http://127.0.0.1/xampp>

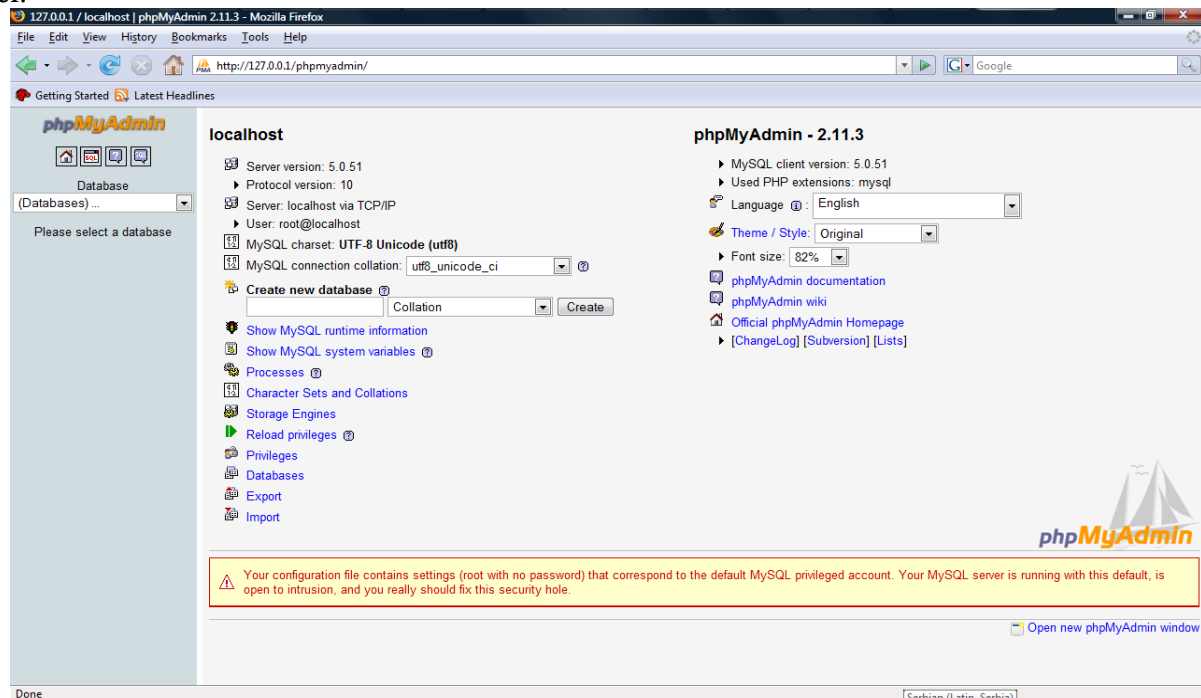
Tada će nam se pojaviti na ekranu web strana sa oznakom XAMPP i ponuditi odabir jezika interfejsa. Možemo da odaberemo engleski jezik klikom na engleski jezik. Nakon toga ce nam se na ekranu pojaviti prikaz koji nam omogućava pristup programu phpMyAdmin. Program phpMyAdmin je ključni program za pripremu uslova za instalaciju web aplikacija zasnovanih na programskom jeziku PHP. U ovom programu za instalaciju treba najpre da kreiramo korisnički nalog za korisnika koji ima pravo da upravlja bazom podataka i da kreiramo bazu podataka. U većini slučajeva to je dovoljno za potpuno upravljanje bazama podataka za web aplikacije zasnovane na programskom jeziku PHP. Ukoliko takvu web aplikaciju deinstaliramo i nemamo više potrebu da koristimo njenu bazu podataka onda pomoću programa phpMyAdmin možemo preostalu bazu da izbrišemo i da po potrebi započnemo instalaciju ispočetka.

Program phpMyAdmin se pokrece tako sto se u levom delu interfejsa u podmeniju Tools klikne na phpMyAdmin.

prikaz XAMPPa nakon odabira jezika interfejsa

Nakon toga ce se pokrenuti program phpMyAdmin, a na ekranu ce se videti prikazkao na donjoj slici:

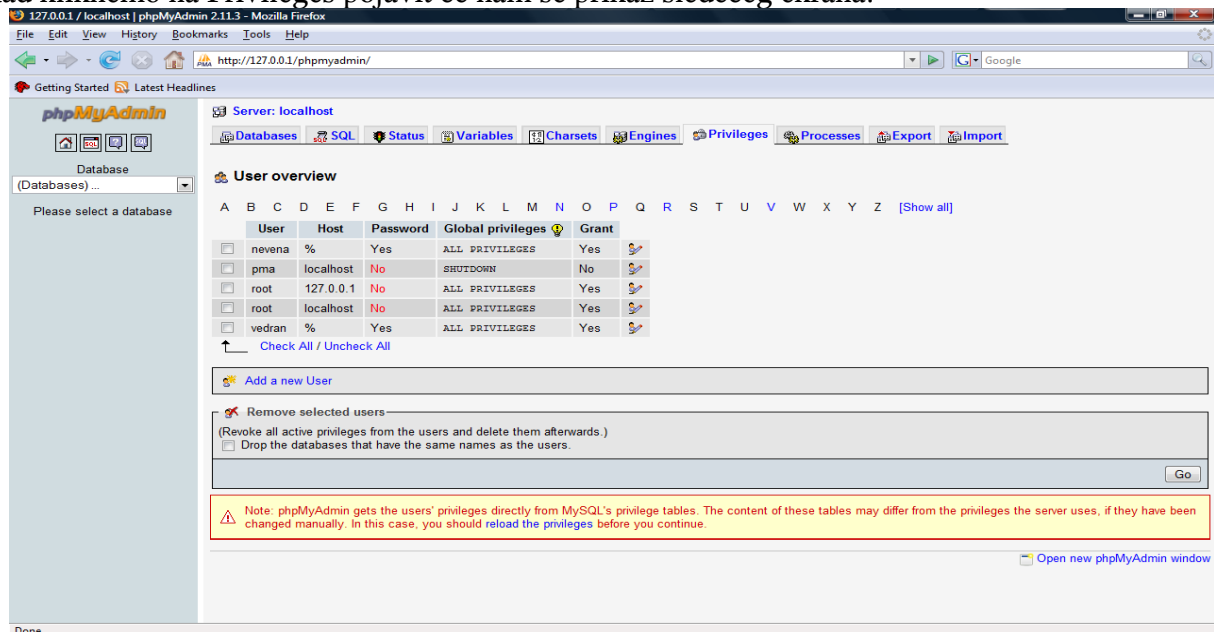

phpMyAdmin pocetni prikaz

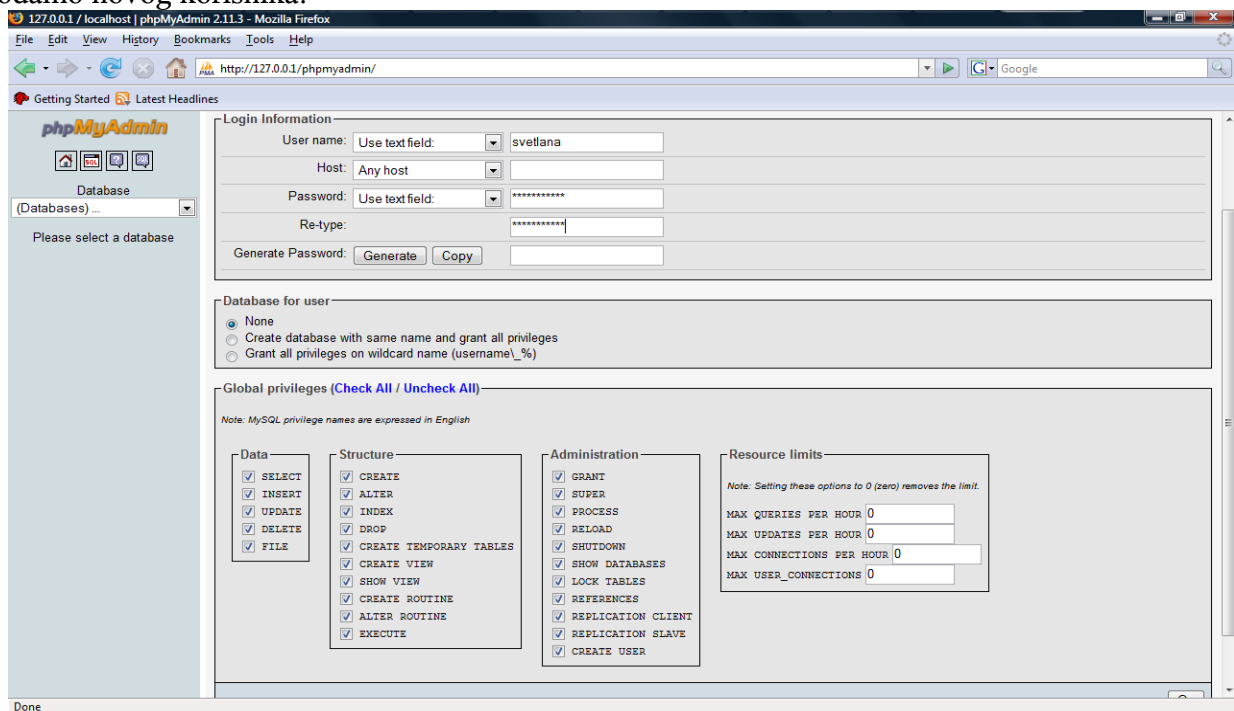
Najpre trebamo da odredimo korisnika koji ce moci da upravlja bazom podataka. Korisnika odredjujemo tako sto cemo kliknuti na deo u meniju u donjem levom delu ekrana koji se zove Privileges. U ovom delu mozemo da damo ime korisniku kao i nivo ovlasčenja-privilegija u upravljanju bazom podataka. Ako koristimo web aplikacije na nasem lokalnom kompjuteru onda mozemo dati korisniku maksimalna ovlasčenja-privilegije, jer nemamo opasnosti od toga da neko

drugi neovlascono koristi bazu podataka sto se inace moze desiti ako koristimo phpMyAdmin za kreiranje naseg sajta .

Kad kliknemo na Privileges pojavit ce nam se prikaz sledeceg ekrana:

U ovom delu ekrana kliknemo na Add new user kako bi omogucili dodavanje novog korisnika. Kada kliknemo na Add new User phpMyAdmin ce nam pokazati svoj ekran u kojem mozemo da dodamo novog korisnika:

Ako je nas korisnik svetlana onda u polje User name upisemo svetlana, a u polje Password upisemo nasu lozinku koja moramo identicno ponoviti u polju Re-type. S obzirom da je u nasem slucaju instalacija na lokalnom kompjuteru potrebno je da u delu Global Privileges kliknemo na Check All (oznaci sve) kako bi sebi dali maksimalne privilegije u upravljanu bazom podataka. U tom slucaju ce nas ekran izgledati kao na gornjoj slici. Kad zavrismo taj deo definisanja korisnika i privilegija onda kliknemo na dugme Go, koje se nalazi desno ispod dela Global privileges. Tako reci svi programi koji se koriste u web interfejsu imaju preduslov kreiranje korisnika i baze podataka. Obicno se baza podataka kreira po nazivu samog programa koji se instalira, ali se moze toj bazi podataka dati i drugo ime. Npr. ako instaliramo program koji se zove Atutor onda mozemo bazi

podataka dati naziv atutor. Dobro je da se na neki način u nazivu baze podataka navede ime programa kojem ona pripada kako bi se u kasnijem periodu lakše održavale same baze podataka, jer možemo kod korišćenja više web aplikacija ciniti greske u uređivanju baza podataka ako neznamo tačno kojem programu te baze podataka pripadaju.

Instalacija programa Atutor

Program Atutor je program koji spada u kategoriju programa koji se označavaju skraćenicom LCMS (learning Content Management System). Dakle, Atutor služi za kreiranje, objavljivanje i upravljanje sadržajima koji služe za učenje na lokalnom kompjuteru, u mreži ili na Internetu. Posebno važna osobina ovog programa je u tome što je njegov interfejs prilagođen za korišćenje osoba sa invaliditetom. Detaljno uputstvo za korišćenje ovog programa prevazilazi namenu ovog priručnika pa ovde navodimo način instaliranja. S obzirom da je program Atutor preveden na srpski jezik mnogi će moći da ga koriste bez poteškoća i da u relativno kratkom vremenskom roku steknu veštine i znanja neophodne za efikasno korišćenje ovog programa.

Da bi se instalirao program Atutor potrebno je da nakon kreiranja korisnika u phpMyAdminu kreiramo bazu podataka. U našem slučaju ćemo kreirati bazu podataka koja se zove atutor. Bazu kreiramo tako što ćemo u naslovnoj stani phpMyAdmin kreirati bazu tako što ćemo u polje Create New database upisati naziv baze podataka (u našem slučaju: atutor), a u polju Collation ćemo da odaberemo utf8_general_ci i nakon toga kliknuti na dugme Create. (potrebno je odabrati utf8_general_ci da bi program mnogao u bazu podataka da upisuje latinice i cirilicne znakove). Nakon takvog podesavanja parametara za kreiranje baze podataka naš ekran u phpMyAdminu izgleda ovako:

Nakon ovog podesavanja smo spremni za instalaciju programa Atutor. Program Atutor se može preuzeti sa sajta <http://www.atutor.ca> i programom za raspakivanje arhiva da se raspakuje u folder atutor. Da bi započeli instalaciju potrebno je da celi direktorij atutor iskopiramo u <c:/windows/Program Files/xampp/htdocs>. Ovaj direktorij je u stvari osnovni direktorij u kojem web server Apache očekuje fajlove koje će prikazati u browseru na naš zahtev. Da podsetimo, ako web aplikacije koristimo na lokalnom kompjuteru ona je njihova adresa kreirana po sledećem kriteriju: <http://127.0.0.1/naziv-direktorija-aplikacije>

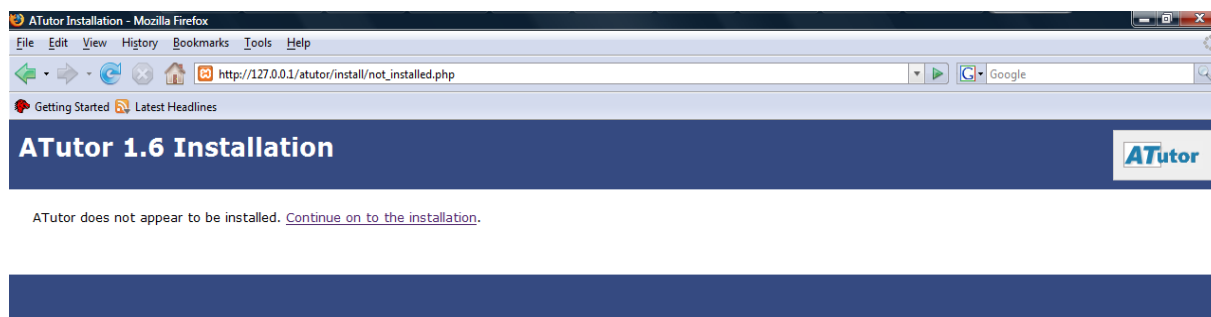
Broj 127.0.0.1 se koristi kao znak da se aplikacija nalazi na lokalnom kompjuteru, a u našem slučaju će naziv biti atutor nakon ovog broja posto smo aplikaciju prethodno iskopirali u lokaciju u kojoj web browser traži datoteke koje će da prikaže u browseru. U slučaju da su te datoteke programi pisani npr. u programskom jeziku PHP onda će se ti programi izvršiti u samom browseru. Ako koristimo operativni sistem Linux onda celi raspakovani folder atutor treba iskopirati u /..... Instalacija programa Atutor je veoma jednostavna, pristupačna i za osobe sa invaliditetom i veoma kratko traje što nam omogućava da za veoma kratko vreme osposobimo naš kompjuter za

koriscenje Atutora. Da bi Atutor mogao da cuva kurseve potrebno je da prethodno kreiramo direktorij koji mozemo npr. nazvati kursevi. Ako koristimo GNU/Linux mozemo da koristimo direktorij npr. /home/svetlana/kursevi, a ako se u skoli na nekim kompjuterima koristi operativni sistem Windows onda se on moze kreirati kao npr. [c:/kursevi](#). Nakon toga mozemo zapocenmo instalaciju Atutora tako sto cemo u nasem Browseru da upisemo:

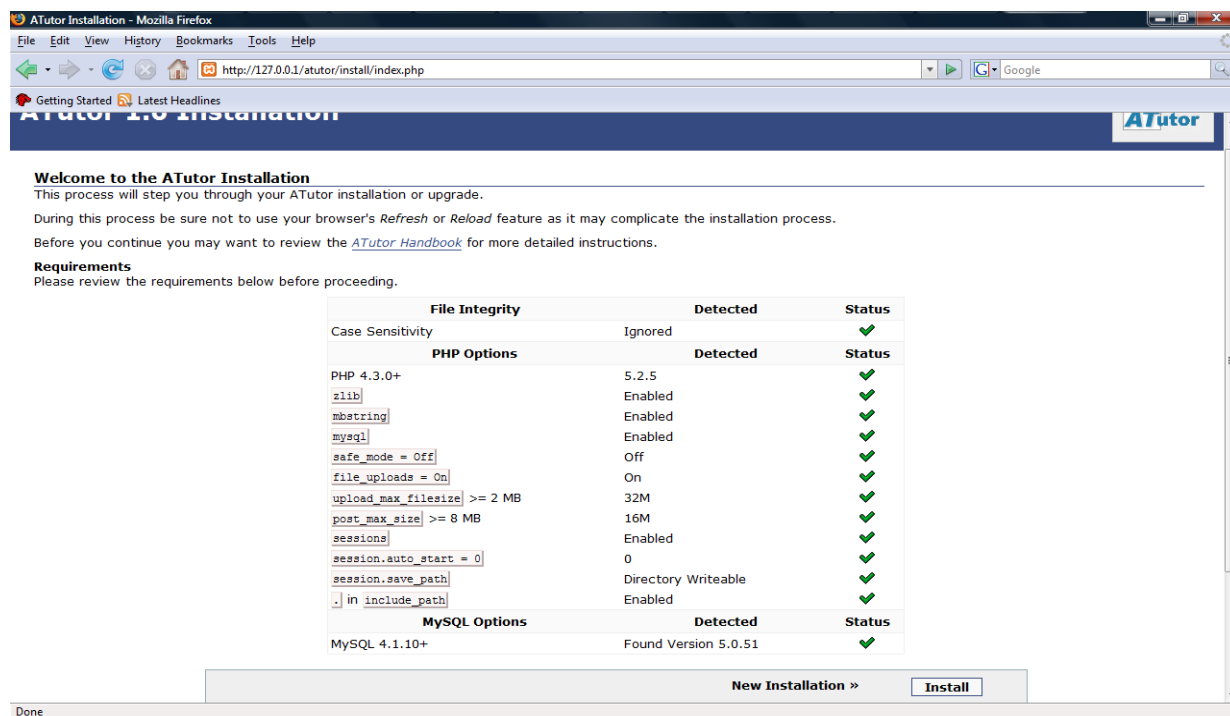
<http://127.0.0.1/atutor>

Upisom ove adrese smo dali web serveru komandu da nam pokaze osnovnu datoteku u lokaciji <http://127.0.0.1/atutor>.

Instalacija se programa Atutor se obavlja u sedam koraka koje cemo opisati u narednom tekstu. S obzirom da program Atutor nije prethodno instaliran mi cemo u nasem browseru videti pocetak izvorsavanje komande za instalaciju programa Atutor., koja se ocituje u browseru tako sto cemo videti ekran sa sledecim prikazom:

Nakon toga kliknemo na [Continue on to the installation](#) sto ce nam prikazati novi ekran u kojem sistem ispituje da li ispunjeni svi preduslovi za instalaciju Atutora. Ukoliko smo instalirali XAMPP prema prethodnom uputstvu instalacioni program za Atutor ce nam prikazati ekran kao na slici:

Da bi nastavili sa instalacijom programa Atutor potrebno je da kliknemo na dugme Install, koje ce nakon izvsene provere preduslova za instalaciju programa Atutor da zapocne izvorsavanje same instalacije. Na pocetku instalacije ce nas program najpre upitati da li smo saglasni sa odrednicama

GPL licence koja garantuje slobodu softvera i nasu saglasnost sa GPL licencom. Iako je vecin korisnika navikla da ne cita sadrzaj licence veoma je vazno iz pedagogskih i drugih razloga da se ucenici upoznaju sa sadrzajem licence kako bi bili svesni sirine ovlascenja koju im garantuje ova licenca.

ATutor Installation - Mozilla Firefox

File Edit View History Bookmarks Tools Help

http://127.0.0.1/atutor/install/install.php

Getting Started Latest Headlines

ATutor 1.6 Installation

Installation Progress

- Step 0: Introduction
- Step 1: Terms of Use**
- Step 2: Database
- Step 3: Accounts & Preferences
- Step 4: Content Directory
- Step 5: Save Configuration
- Step 6: Anonymous Usage Collection
- Step 7: Done!

Terms of Use

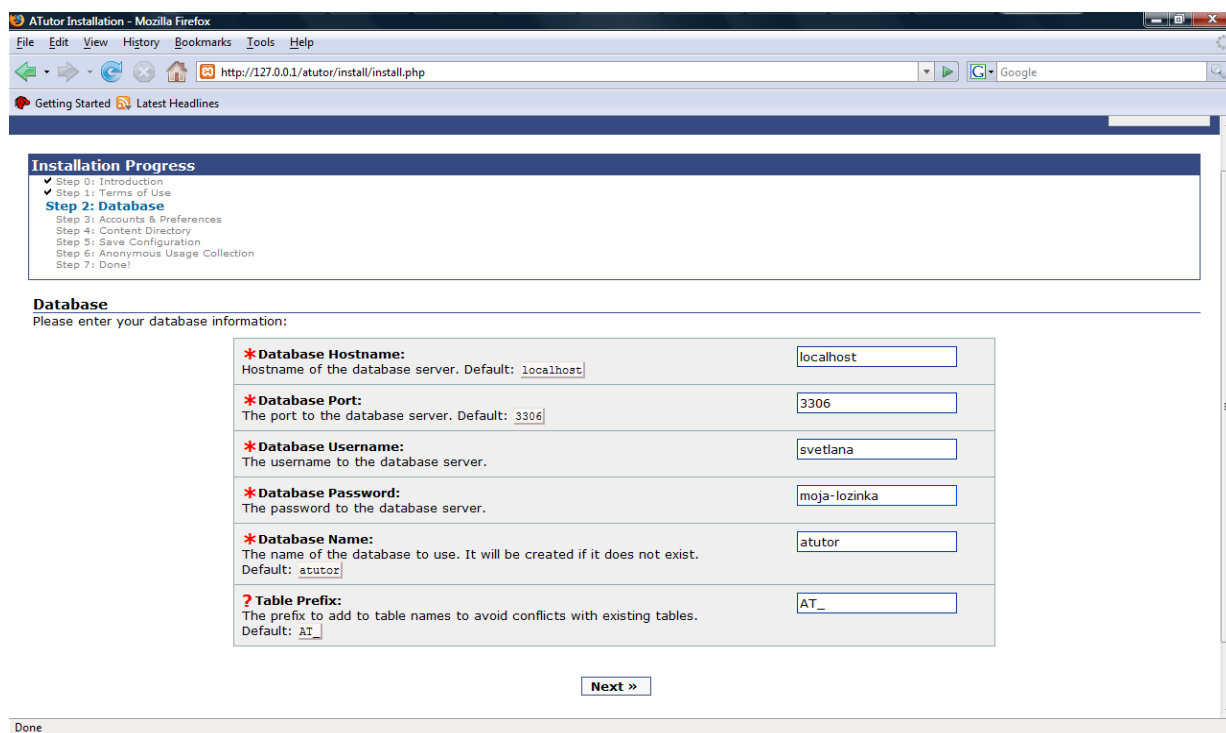
ATutor is licensed under the terms of the [GNU General Public License \(GPL\)](#), which essentially allows for the free distribution and modification of ATutor. ATutor has its own license that governs its use outside the bounds of the GPL.

Please see atutor.ca for additional details.

If you do not agree to the Terms of Use then you may not install and use ATutor.

-

Nakon klika na dugme I agree instalacioni program za Atutor ce nam prikazati sledeci ekran:

ATutor Installation - Mozilla Firefox

File Edit View History Bookmarks Tools Help

http://127.0.0.1/atutor/install/install.php

Getting Started Latest Headlines

ATutor 1.6 Installation

Installation Progress

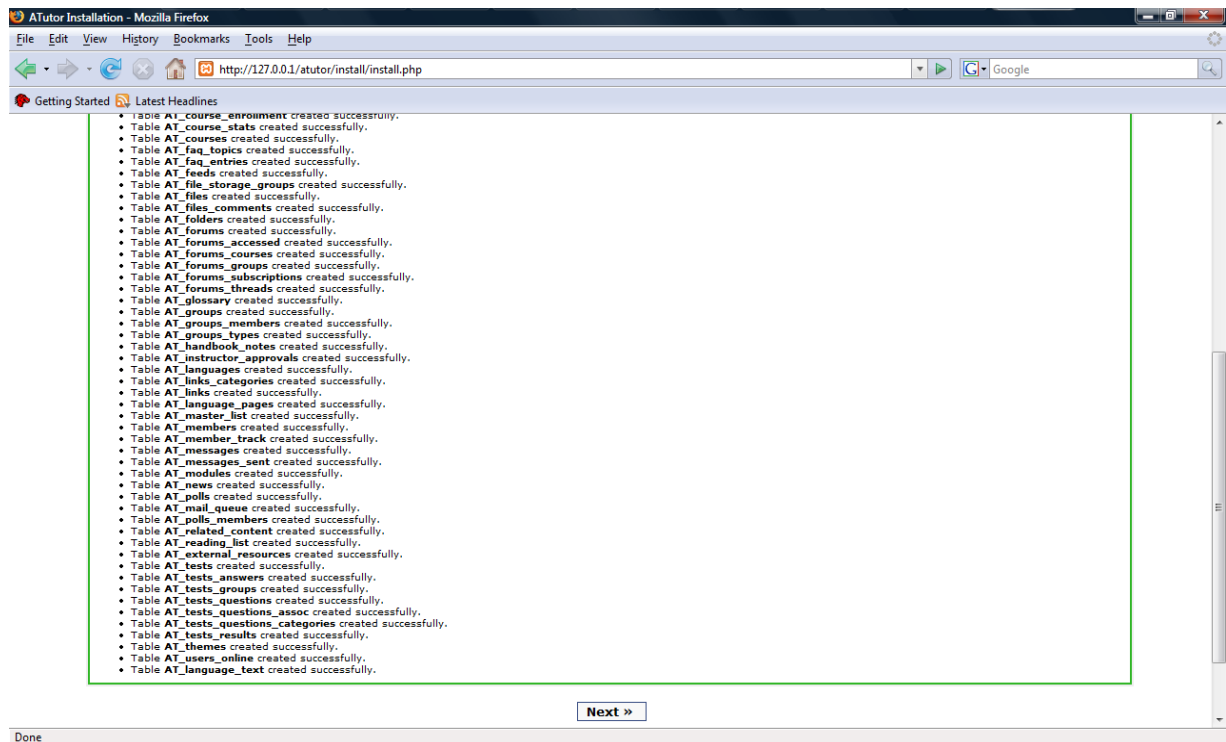
- Step 0: Introduction
- Step 1: Terms of Use
- Step 2: Database**
- Step 3: Accounts & Preferences
- Step 4: Content Directory
- Step 5: Save Configuration
- Step 6: Anonymous Usage Collection
- Step 7: Done!

Database

Please enter your database information:

* Database Hostname: Hostname of the database server. Default: localhost	localhost
* Database Port: The port to the database server. Default: 3306	3306
* Database Username: The username to the database server.	svetlana
* Database Password: The password to the database server.	moja-lozinka
* Database Name: The name of the database to use. It will be created if it does not exist. Default: atutor	atutor
? Table Prefix: The prefix to add to table names to avoid conflicts with existing tables. Default: AT_	AT_

Atutor ce automatski upisati vrednosti za polja Database Hostname, Database Port, Database Name i Table Prefix. (ako smo bazi podataka za atutor dalidruugo ime onda je vazno napisati to drugo ime umesto atutor koju je automatski upisao instalacioni program za Atutor.) U polje Database Username trebamo da upisemo ime korisnika, koji mora biti identican sa onim sto je upisano u programu phpMyAdmin (u nasem slucaju svetlana) kao i lozinku koja mora biti identicna sa onom koja je upisana u programu phpMyAdmin. Nakon toga kliknemo na dugme Next sto naredjuje instalacionom programu da kreira sve tabele u bazi podataka o cemu nas on obavesti tako sto nam prikaze ekran sa kompletnom listom kreiranih tabela u bazi podataka atutor. Posto je ovaj ekran informativnog tipa potrebno je samo da kliknemo na dugme Next da bi nastavili sa instalacijom.

Nakon kreiranja tabela Atutor ce nam prikazati ekran u kojem ce od nas zatraziti da kreiramo administratorski nalog. U polje Administrator username upisemo username pod kojim ce se administrator prijavljivati u sistem. Obicno se koristi rec admin kao u nasem slucaju, ali je moguće koristiti bilo koju drugu rec. U polje Administrator Password treba da upisemo lozinku, koja ce biti upotrebljena za prijavljivanje administratora u sistem. U polja Administrator Email, Contact Email i Email treba upisati realnu email adresu kako bi sistem mogao da salje sistem administratoru systemske poruke. U polje Sitename je potrebno upisati naziv kakav ce imati nasa instalacija. Ukoliko je instalacija izvršena na serveru škole naslov može biti sa nazivom škole ili tipom nastave i edukativnog sadržaja koji se nalazi u Atutoru, doku primeru lokalne instalacije naziv instalacije može imati prema licnom izboru kao u nasem slucaju. Vrlo vazno je napomenuti da se instalacija

The Super Administrator account is used for managing ATutor. The Super Administrator can also create additional Administrators each with their own privileges and roles. Administrator accounts cannot enroll in courses.

* **Administrator Username:**
May contain only letters, numbers, or underscores.

* **Administrator Password:**

* **Administrator Email:**

System Preferences

* **Site Name:**
The name of your course server website.
Default: Course Server

* **Contact Email:**
The email that will be used as the return email when needed.

? **Optional 'Home' URL:**
This will be the URL for the 'Home' link in the Public Area. Leave empty to have this link not appear.

Personal Account

You will need a personal account to view and create courses.

* **Username:**
May contain only letters, numbers, and underscores.

* **Password:**

* **Email:**

* **First Name:**

nastaviti dok se ne ispune polja koja su oznacena zvezdicom. Nakon ispunjavanja svih polja sledeci korak je odredjivanje lokacije gde ce Atutor da cuva sadrzaj u koji cemo da unosimo u Atutor. Potrebno je da ova lokacija bude oslobodjena ogranicenja upisivanja datoteka i sadrzaja kako bi Atutor mogao da nesmetano upisuje sadrzaj u ovu lokaciju. U nasem slucaju smo u skolskoj instalaciji (neslobodnog) operativnog sistema Windows upisali da je lokacija za sadrzaj u [c:\kursevi](#). Ukoliko definisete ovu lokaciju u GNU/Linuxu potrebno je da obezbedite da ova lokacija ima dozvole citanja i pisanja kako bi sistem Atutor mogao u nju da cuva podatke koje unosimo.

ATutor Installation - Mozilla Firefox

File Edit View History Bookmarks Tools Help

http://127.0.0.1/atutor/install/install.php

Getting Started Latest Headlines

ATutor 1.6 Installation

ATutor

Installation Progress

- ✓ Step 0: Introduction
- ✓ Step 1: Terms of Use
- ✓ Step 2: Database
- ✓ Step 3: Accounts & Preferences
- Step 4: Content Directory**
- Step 5: Save Configuration
- Step 6: Anonymous Usage Collection
- Step 7: Done!

Content Directory

*** Content Directory**

Please specify where the content directory should be. The content directory stores all of the courses' files. As a security measure, the content directory should be placed *outside* of your ATutor installation (for example, to a non-web-accessible location that is not publicly available).

On a Windows machine, the path should look like `C:\content`, while on Unix it should look like `/var/content`.

The directory you specify must be created if it does not already exist and be writeable by the webserver. On Unix machines issue the command `chmod a+wx content`, additionally the path may not contain any symbolic links.

Next >

Done

Klikom na Dugme Next prelazimo u sledeci ekran u kojem Atutor cuva konfiguraciju instalacije

ATutor Installation - Mozilla Firefox

File Edit View History Bookmarks Tools Help

http://127.0.0.1/atutor/install/install.php

Getting Started Latest Headlines

ATutor 1.6 Installation

ATutor

Installation Progress

- ✓ Step 0: Introduction
- ✓ Step 1: Terms of Use
- ✓ Step 2: Database
- ✓ Step 3: Accounts & Preferences
- ✓ Step 4: Content Directory
- Step 5: Save Configuration**
- Step 6: Anonymous Usage Collection
- Step 7: Done!

Save Configuration

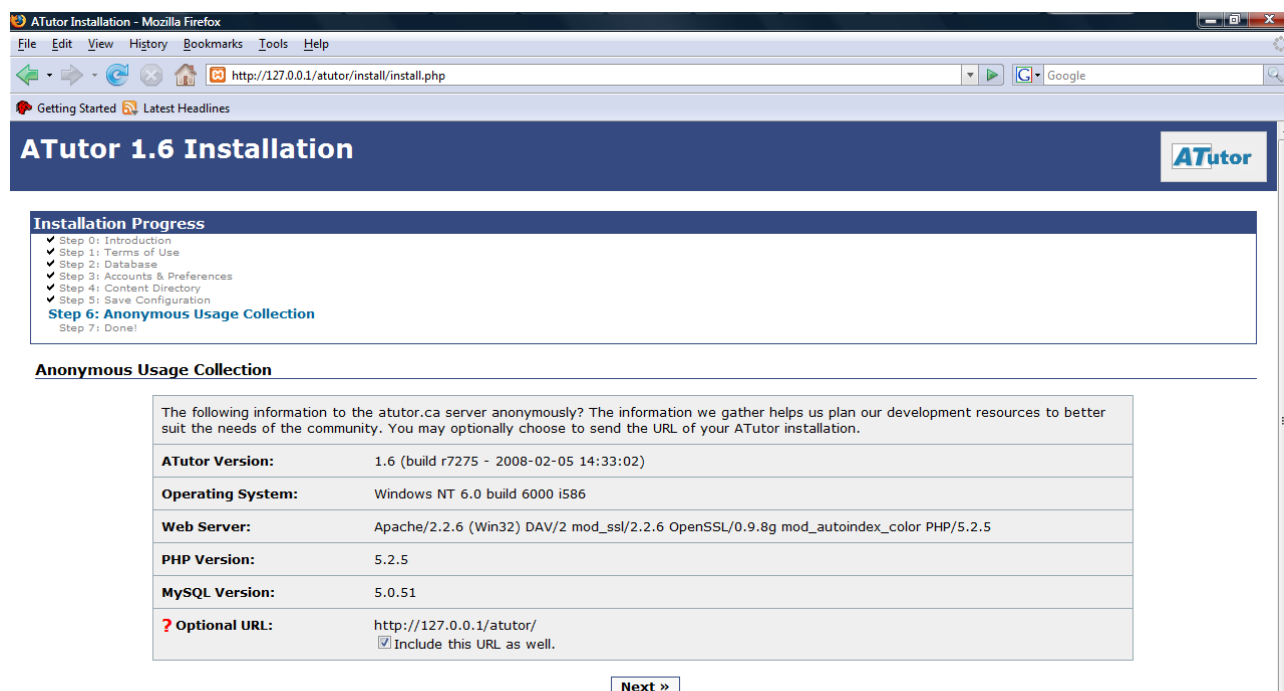
✓ Feedback

- `../include/config.inc.php` is writeable.
- Data has been saved successfully.

Next >

Nakon instalacije Atutor ce napraviti mali izvestaj o tehnickim karakteristikama sistema na kojem je instaliran Atutor sto ce pomoci programerima koji se bave razvojem Atutora da znaju koje verzije koriste korisnici Atutora te da se po potrebi prijavi adresa na kojoj je napravljena instalacija Atutora kako bi se vrsila evidencija Atutor instalacija i po potrebi videli razni nacini upotrebe Atutora te lakse realizovala tehnicka podrška za uspesu upotrebu Atutora. Ukoliko zelite da se prijavi sajt vase skole odnosno adresa na kojoj je instaliran Atutor potrebno je da klikom oznacite cetverougao u Optional Link/Include this URL as well. To ce omoguciti da se vasa instlacija

Atutiora registruje kod programera koji se bave razvojem ovog sistema. Registracija je besplatna i ne nameće nikakve obaveze prema onima koji upravljaju sistemom. Ekran na kojem se vidi informacija koju Atutor sakupi izgleda ovako:

ATutor Installation - Mozilla Firefox

File Edit View History Bookmarks Tools Help

http://127.0.0.1/atutor/install/install.php

Getting Started Latest Headlines

ATutor 1.6 Installation

Installation Progress

- ✓ Step 0: Introduction
- ✓ Step 1: Terms of Use
- ✓ Step 2: Database
- ✓ Step 3: Accounts & Preferences
- ✓ Step 4: Content Directory
- ✓ Step 5: Save Configuration
- Step 6: Anonymous Usage Collection**
- Step 7: Done!

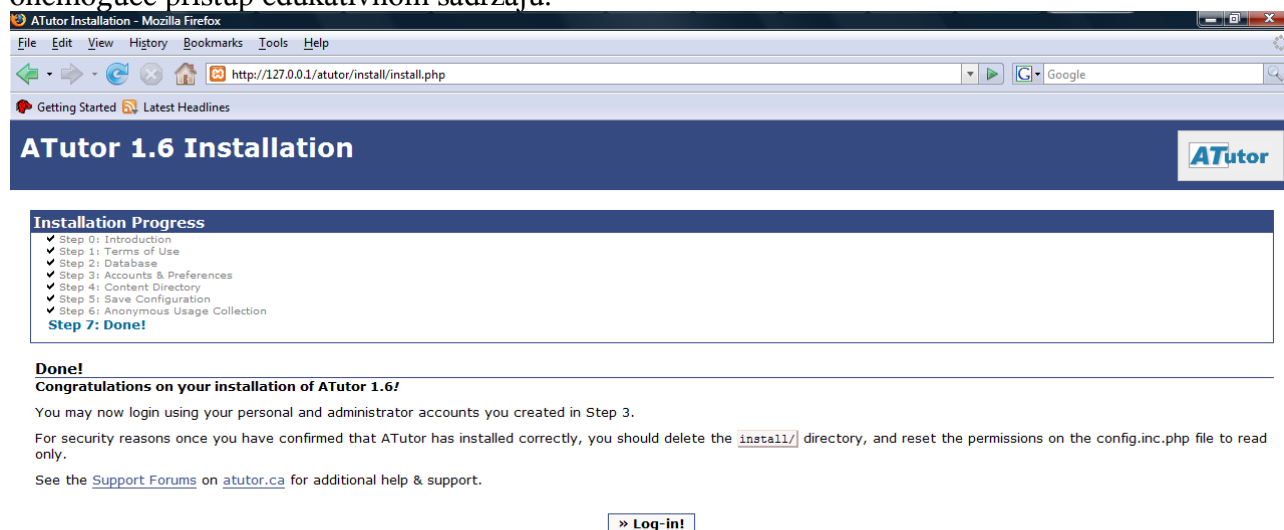
Anonymous Usage Collection

The following information to the atutor.ca server anonymously? The information we gather helps us plan our development resources to better suit the needs of the community. You may optionally choose to send the URL of your ATutor installation.

ATutor Version:	1.6 (build r7275 - 2008-02-05 14:33:02)
Operating System:	Windows NT 6.0 build 6000 i586
Web Server:	Apache/2.2.6 (Win32) DAV/2 mod_ssl/2.2.6 OpenSSL/0.9.8g mod_autoindex_color PHP/5.2.5
PHP Version:	5.2.5
MySQL Version:	5.0.51
? Optional URL:	http://127.0.0.1/atutor/ ☒ Include this URL as well.

Next »

Klikom na dugme Next se završava instalacija i Atutor prikazuje završni ekran kojim nas obavestava da je instalacija završena. Veoma je vazno da se izbrise direktorij /install kako je navedeno u ovom ekranu te da se za datoteku config.inc.php omogući samo da se čita, ne i upisuje kao se nebi neovlašćeno u nju upisivali parametri koji mogu da onemoguće pristup sistemu i onemoguće pristup edukativnom sadržaju.

ATutor Installation - Mozilla Firefox

File Edit View History Bookmarks Tools Help

http://127.0.0.1/atutor/install/install.php

Getting Started Latest Headlines

ATutor 1.6 Installation

Installation Progress

- ✓ Step 0: Introduction
- ✓ Step 1: Terms of Use
- ✓ Step 2: Database
- ✓ Step 3: Accounts & Preferences
- ✓ Step 4: Content Directory
- ✓ Step 5: Save Configuration
- ✓ Step 6: Anonymous Usage Collection
- Step 7: Done!**

Done!

Congratulations on your installation of ATutor 1.6!

You may now login using your personal and administrator accounts you created in Step 3.

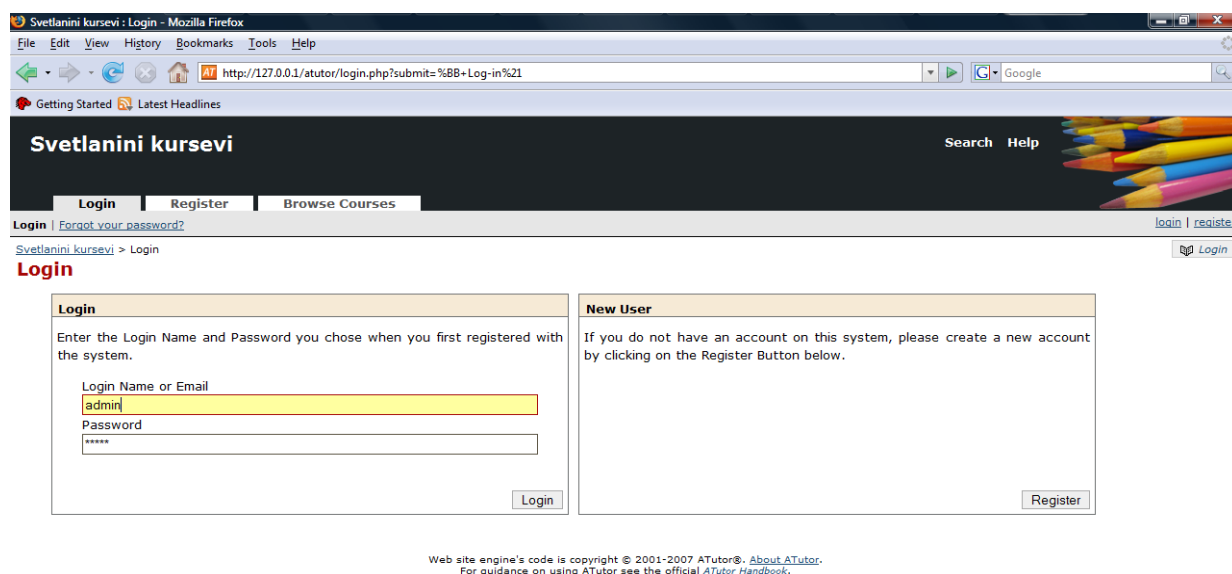
For security reasons once you have confirmed that ATutor has installed correctly, you should delete the `install/` directory, and reset the permissions on the config.inc.php file to read only.

See the [Support Forums](#) on [atutor.ca](#) for additional help & support.

» Log-in!

Klikom na dugme nakon brisanja direktorija /install i ograničavanja dozvola za datoteku config.inc.php potrebno je kliknuti na dugme Login/in! i tada ući u sistem po prvi put kako bi započeli kreiranje edukativnog sadržaja i učinili ga pristupačnim za sve uključujući i osobe sa invaliditetom.

Kad to uradimo na našem ekranu će biti prikazana početna strana sistema Atutor koja u našem slučaju izgleda ovako:

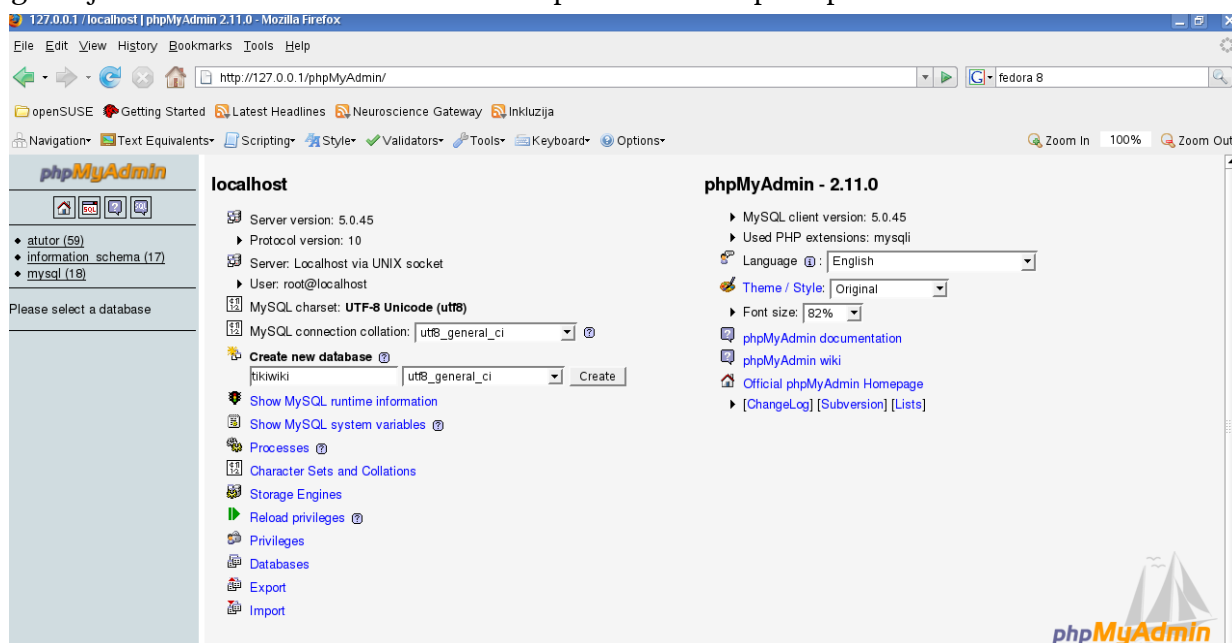

Atutor je spreman za prijavljivanje i upotrebu

Instalacija programa TikiWiki

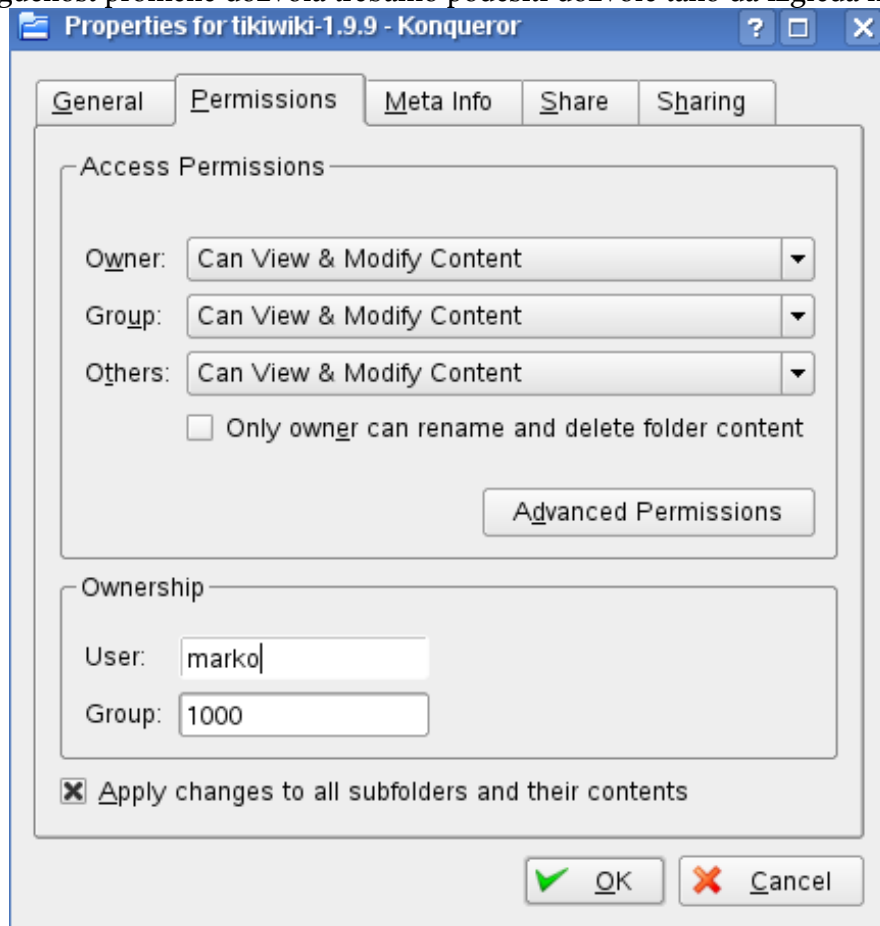
TikiWiki je program koji je dobio ime po boginji plodnosti Tiki u indonežanskoj kulturi. Ovo ime objašnjava koncepciju ovog paketa. Naime, jedan od ciljeva ovog paketa je njegova multifunkcionalnost. Ovaj paket ima u sebi mogućnost kreiranja foruma, četa, mailing liste, bloga, sajta i raznih drugih oblika radnih prostora i kreiranja i definisanja unesenog sadržaja. TikiWiki se odlikuje velikom fleksibilnosti i mogućnostima modifikacije kao i uključivanja i isključivanja pojedinih funkcija te vrlo opsežnog podešavanja prema potrebama korisnika.

Univerzitet u Barseloni je primenio TikiWiki u obrazovnom radu sa studentima i u njihovom istraživanju so došli do zaključka da je povećan nivo refleksivnog učenja i da su studenti znatno poboljšali nivo sticanja znanja koristeći TikiWiki. ve podatke koji se unesu u sam TikiWiki bilo da su tekst, slike, binarne datoteke, kreirane tabele i dokumenti se čuvaju u bazi, a način kreiranja izgleda je definisan CSS tako da se može napraviti da bude pristupačan za osobe sa invaliditetom.

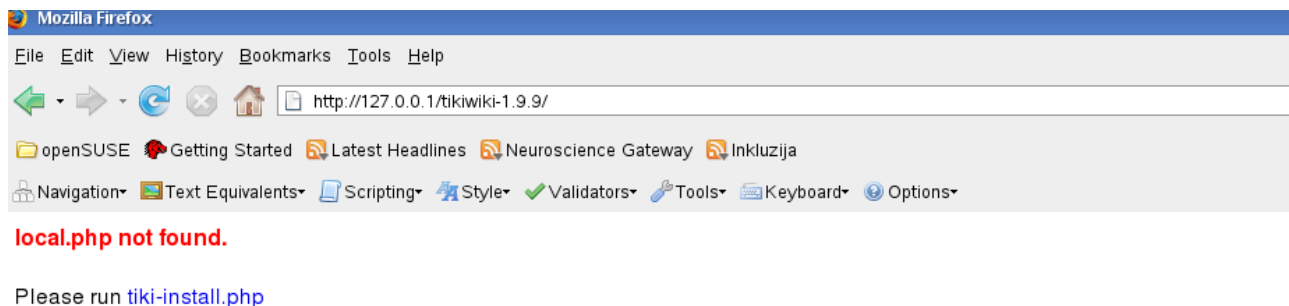
kreiranje baze tikiwiki kao preduslov instalacije

Pre instaliranja programa TikiWiki potrebno je u programu phpMyAdmin kreirati bazu podataka koja se u našem slučaju zove tikiwiki, koja je kreirana sa utf8_general_ci kodnim rasporedom kako bi se u nju mogao unositi ćirilćni tekst. Nakon kreiranja baze i preuzimanja arhive sa sajta projekta Tikiwiki potrebno je arhivu raspakovati i iskopirati u /htdocs lokaciju tako da je web server moŹe prepoznati i pokrenuti instalacioni proces. Direktorijum sa tikiwiki datotekama treba pripremiti za instalaciju tako Źto ćemo promeniti njegove dozvole tako da se u njih moŹe upisivati kako bi se izvršila instalacija. U GNU/Linux sistemu se to moŹe ućinitiputem upravljaća datoteka Konqueror koji se pokrene sa administratorskim privilegijama. Kad desnim klikom na naziv direktorija tikiwiki aktiviramo mogućnost promene dozvola trebamo podesiti dozvole tako da izgleda kao na ovoj slici:

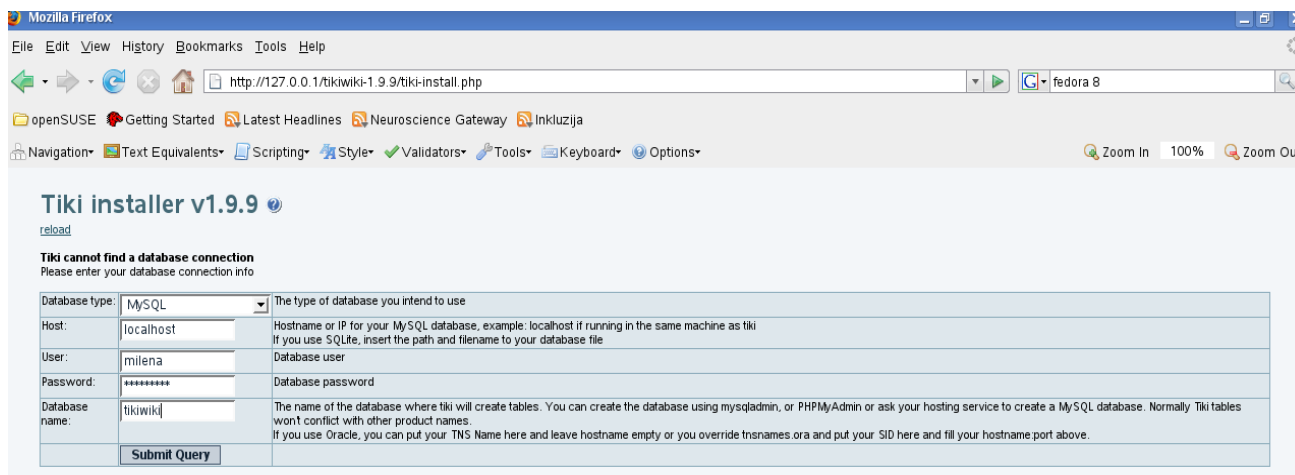
promena dozvola sa omoguććivanjem upisivanja

VaŹno je obratiti paŹnju na potrebu da se oznaći i deo koji omoguććava da se promene dozvola primene i na datoteke koje su hijerarhijski ispod poćetnog direktorija u kojem se nalazi Tikiwiki aplikacija. Nakon toga se pokrene aplikacija upisivanjem adrese u kojoj se nalazi lokacija sa Tikiwiki datotekama koje su pripremljene za instalaciju.

poćetak instalacije Tikiwiki

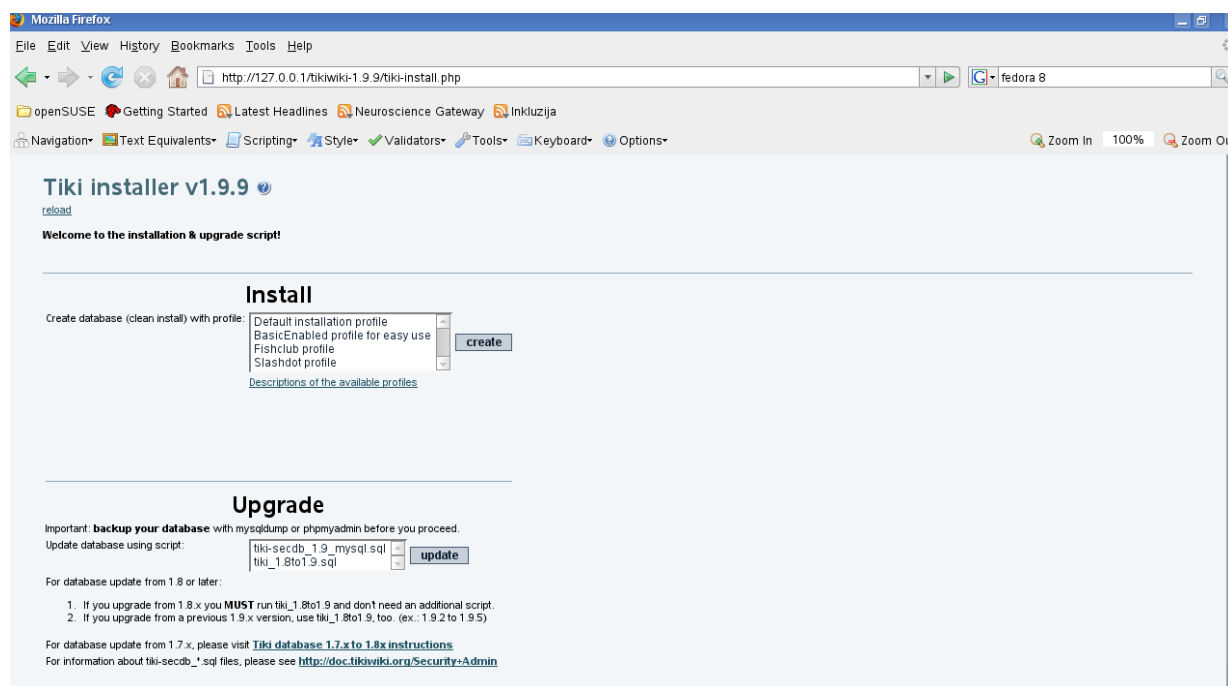
Nakon pritiska tiki-install.php pokrenuo se program za instalaciju i prikazao je obrazac za upisivanje korisnika za bazu podataka kao i naziv baze podataka koju smo kreirali pomoću programa phpMyAdmin.

Database type:	MySQL	The type of database you intend to use
Host:	localhost	Hostname or IP for your MySQL database, example: localhost if running in the same machine as tiki If you use SQLite, insert the path and filename to your database file
User:	milena	Database user
Password:	*****	Database password
Database name:	tikiwiki	The name of the database where tiki will create tables. You can create the database using mysqladmin, or PHPMyAdmin or ask your hosting service to create a MySQL database. Normally Tiki tables won't conflict with other product names. If you use Oracle, you can put your TNS Name here and leave hostname empty or you override tnsnames.ora and put your SID here and fill your hostname:port above.
Submit Query		

priprema za punu instalaciju upisivanjem naziva baze i korisnika

Nakon upisa podataka potrebno je da kliknemo na dugme Submit Query što će nas dovesti do ekrana koji izgleda ovako:

Install

Create database (clean install) with profile:

- Default installation profile
- Basic/Enabled profile for easy use
- Fishclub profile
- Slashdot profile

[Descriptions of the available profiles](#)

Upgrade

Important: **backup your database** with mysqldump or phpmyadmin before you proceed.

Update database using script:

- tiki-secdb_1.9_mysql.sql
- tiki_1.8to1.9.sql

For database update from 1.8 or later:

- If you upgrade from 1.8.x you **MUST** run tiki_1.8to1.9 and don't need an additional script.
- If you upgrade from a previous 1.9.x version, use tiki_1.8to1.9, too. (ex.: 1.9.2 to 1.9.5)

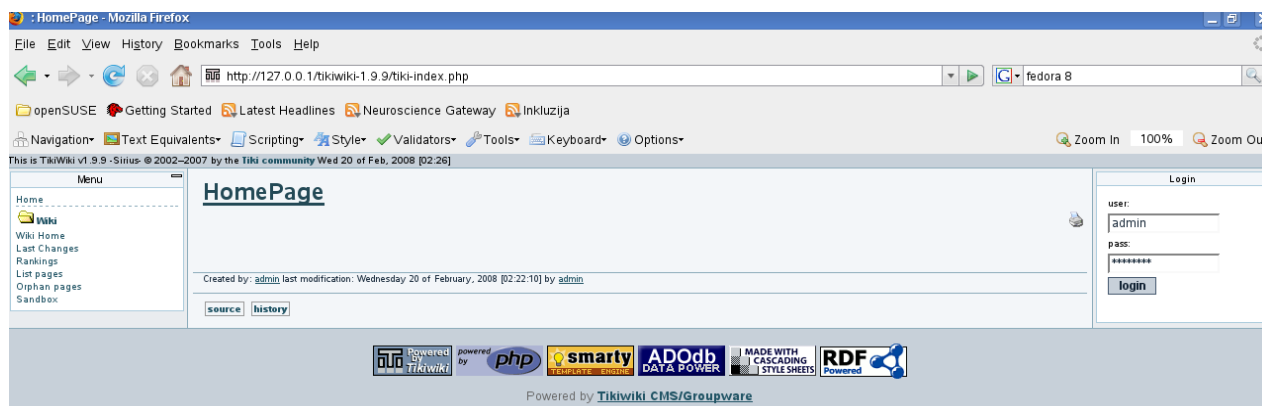
For database update from 1.7.x, please visit [Tiki database 1.7.x to 1.8.x instructions](#)

For information about tiki-secdb_*.sql files, please see <http://doc.tikiwiki.org/Security+Admin>

Izbor instalacije odnosno ažuriranja postojeće instalacije

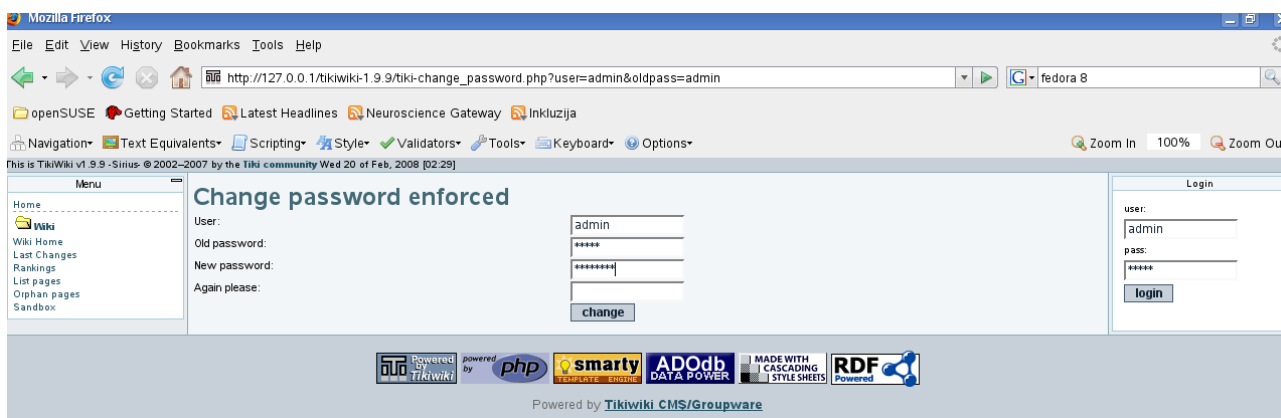
Ovim izborom nam instalacioni program nudi mogućnost izbora nove instalacije odnos ažuriranja postojeće instalacije. Pošto se u našem slučaju radi o potpuno novoj instalaciji treba u delu koji označava instalaciju odabrati Default Installation Profile i kliknuti na dugme Create. Nakon toga će Tikiwiki veoma brzo kreirati tabele u bazi i biti spremna za korišćenje. Tikiwiki će nas izvestiti o eventualnim problemima. S obzirom da je instalacija optimizovana i automatizovana problema neće biti. Potrebno je na dnu nove strane kliknuti na opciju koja nudi da se onemoguću postojeća instalacija i krene u stranu za prijavljivanje u Tikwiki. Time je sama instalacija završena, ali je potrebno kreirati administratorski nalog, jer Tikwiki po pretpostavljenoj vrednosti koristi korisničko ime: admin i lozinku: admin. Da bi Tikiwiki funkcionisao obavezno je ove prametere promeniti.

Početna strana sa delom za prijavljivanje po pretpostavljenoj vrednosti izgleda ovako:

početna strana za prijavljivanje na kraju instalacije TikiWiki

Nakon prijave u sistem sa pretpostavljenim vrednostima Tikiwiki nas prisiljava da promenimo lozinku za administratorski nalog ispunjavanjem obrasca i klikom na dugme Change (Promeni).

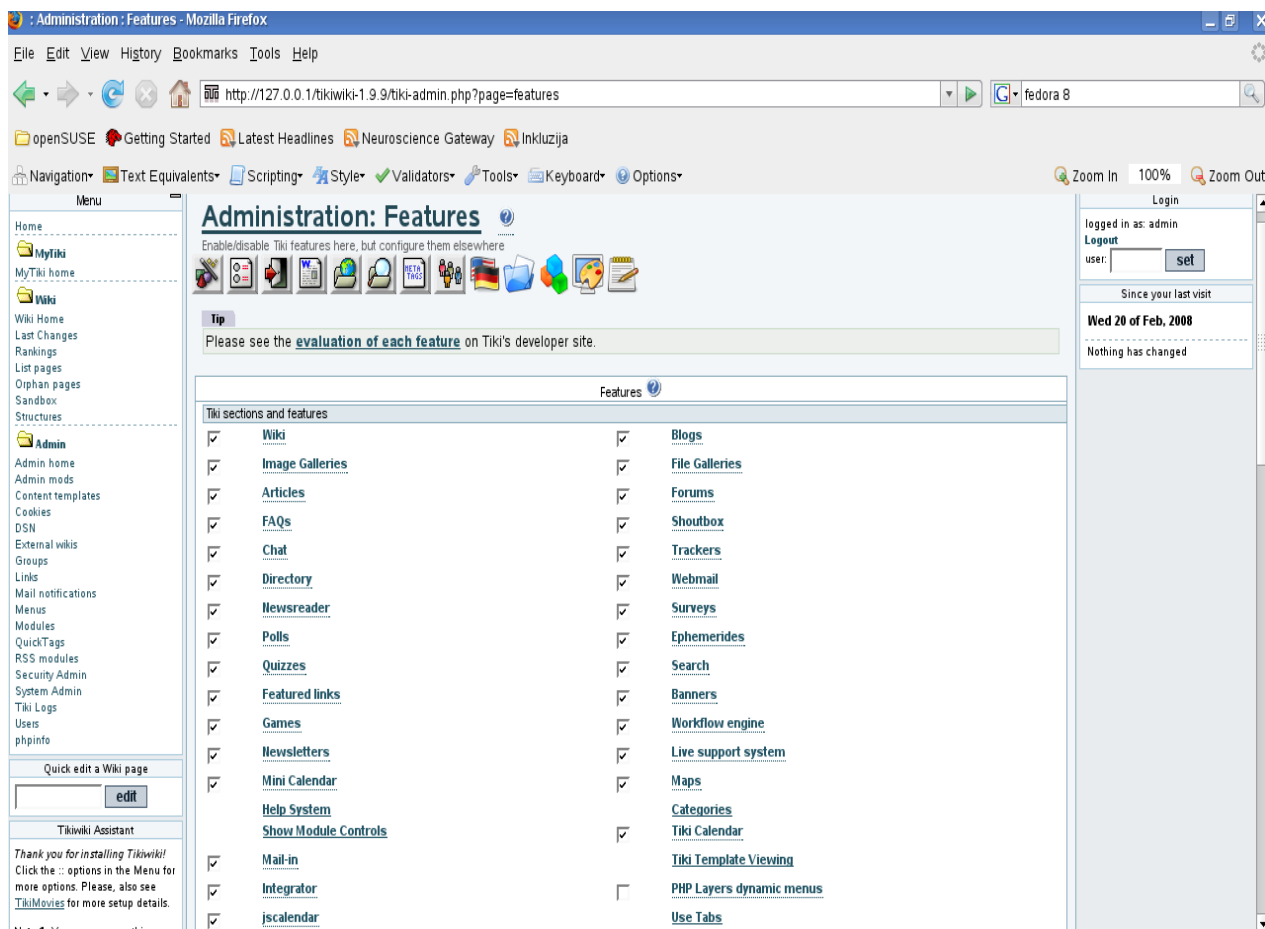
neophodna promena parametara za administratorski nalog

Promenom parametara za administratorski nalog smo spremni za početno korišćenje sistema TikiWiki. Na levoj strani nam se prikazuje celi niz menija. Omogućavanje niza funkcija koje može da ima TikiWiki se vrši tako što se u Admin delu menija na levoj strani ode u Admin Features i označe funkcije koje želimo da koristimo. Funkcije su nabrojane u kolonama, a svaka od funkcija može još dodtano da se podešava.

Omogućavanjem funkcija naš Tikiwiki će da nam omogući da u našem sistemu imamo blog, forum, mailing listu, mali program za tabelarno računanje, program za crtanje, galeriju slika, galeriju datoteka, prikazivanje geografskih mapa, pisanje članaka, biltena, raznih vrsta anketa, kvizova, slanje i primanje email poruka, kreiranje sajtova wiki strana itd.

Korisnici mogu da se grupišu razne vrste grupa i da svaka ima svoje funkcije te da se tako planiraju razni nivoi funkcionalnosti ovisno o potrebama učenika koji sačinjavaju posebne grupe i sl. U Tikiwiki se mogu dodatno instalirati moduli koji još dodatno proširuju funkcionalnost sistema te mu omogućavaju čitanje preko mobilnog telefona i sl. što može biti posebno značajno u krajevima gde povezanost na internet nije raširena odnosno kada je osobama sa invaliditetom potreban jednostavniji pristup podacima i znanju. Tikiwiki ima mogućnost sinhronizovane komunikacije sa drugim Tikiwiki sistemima što omogućava jednostavnu razmenu podataka i izvora znanja i veću solidarnu podršku školama koje imaju skromnije resurse i kapacitete za realizaciju nastave. Upotreba Tikiwiki sistema je dobro dokumentovana, a načini upotrebe pojedinih funkcija suobjašnjeni video prikazima na sajtu Tikiwiki projekta do kojih se može doći pritiskom na

odgovarajući link u donjem levom delu ispod administratorskog menija u našoj instalaciji Tikiwiki sistema. Bez obzira na veliki broj funkcija Tikiwiki nije težak za učenje i može biti veoma lak i zanimljiv za učenje samim učenicima.

brojne funkcije sistema Tikiwiki čine njegovu važnu osobinu

S obzirom da Tikiwiki prihvaća jednostavnu wiki sintaksu kreiranje svih strana je veoma lako, a ponuđeni broj stilova omogućava vrlo brzo podešavanje vizuelne prezentacije samog sistema. Podešavanje vizuelne prezentacije sistema s izvršava tako što se najpre klikne u deo koji se zove MyTiki Home u gornjem levom delu iznad Wiki menija, a onda u MyTiki.

Nakon toga je prikazan ekran u kojem se mogu birati Teme i veoma brzo promeniti izgled samog sistema. Nakon promene izgleda i automatskim instaliranjem modula za obrazovni rad naš Tikiwiki može da izgleda sasvim moderno i za veoma kratko vreme spreman da podrži veoma kompleksne zahteve koje škola može da ima. Izlazak iz sistema se obavlja klikom na Log out koji se nalazi u gornjem desnom uglu. Važno je napomenuti da je obavezan izlazak iz sistema pomoću opcije Log Out za odjavljivanje kao bi se onemogućilo da neko neovlašćeno posmatra podatke vezane za nekog učenika koji je zaboravio da uradi Logout. Ovo je posebno važno u situacijama kada se radi o učenicima gde je potrebna izrazita diskrecija informacija vezanih za tog učenika.

Instalacija programa MediaWiki

Program MediaWiki je softverska platforma na kojoj je zasnovana najveća enciklopedija Wikipedia. Imajući u vidu da Wikipedia ima nekoliko miliona članaka u sebi program MediaWiki je dokazao svoju stabilnost i lakoću upotrebe. Pored enciklopedije Wikipedia program MediaWiki je softverskom platforma za razne druge sajtove univerziteta, programerskih projekata i drugih repozitorija gde je potrebna jednostavnost u radu zbog potrebe da u kreiranju sajta učestvuju i sami posetioци sajta tj. u našem slučaju učenici. Interaktivnost interfejsa i konceptijska pretpostavka

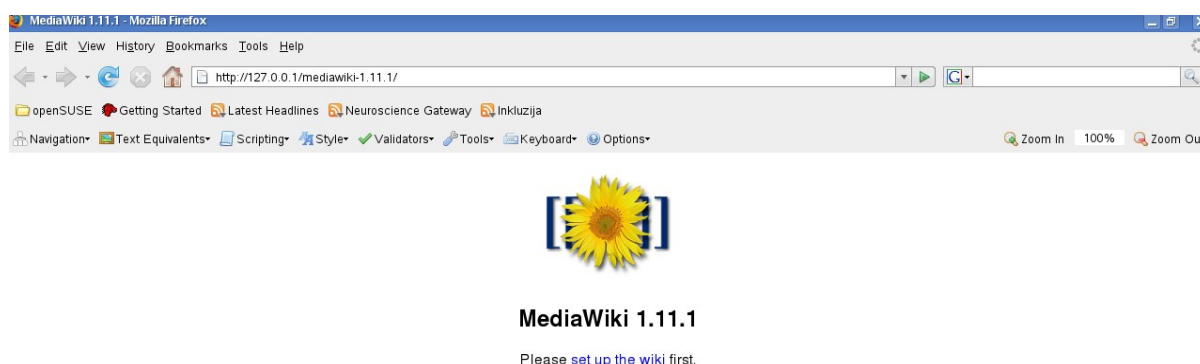
slobode distribucije znanja može da ima dodatne pozitivne pedagoške efekte u samom radu. Kreiranje stranica te njihovo hijerarhijsko organizovanje je veoma jednostavno kao i sama instalacija. Ova koncepcija se očituje i u samo poreklu imena, jer Wiki Wiki na havajskom jeziku znači *brzo* što je i uzeto kao metafora koja opisuje koncepciju jednostavnosti upravljanjem sajtom zasnovanom na MediaWiki programu.

MediaWiki može da se izvršava na lokalnom kompjuteru, u internoj mreži kao i na Internetu što omogućava kompatibilnost i lakoću priprme sadržaja koji mogu učenici i profesori da zajednički postavljaju u lokalnoj školskoj mreži ili na samom Internetu. Pre nego započnemo instalaciju poželjnije instalirati program ImageMagick koji će omogućiti programu MediaWiki uspešnije upravljanje grafičkim datotekama.

Instalaciju započinjemo upisivanjem lokalne adrese sa lokacijom gde se nalazi raspakovan program MediaWiki. Preuzeta arhiva sa sajt www.mediawiki.org se raspakuje i celokupna iskopira u /srv/www/htdocs u GNU/Linuxu. Nakon kopiranja datoteka u lokaciju koja je dostupna za web server u Firefoxu se upiše adresa:

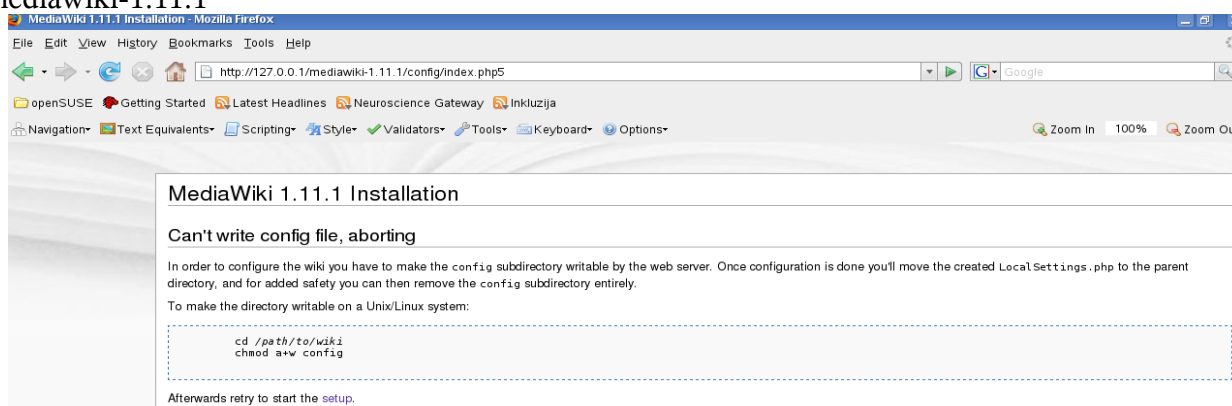
<http://127.0.0.1/mediawiki-1.11.1>

gde broj nakon naziva programa označava verziju programa koju instaliramo. Nakon upisa ove adrese pojavit će nam se prvi uvodni ekran koji označava da je web server pristupio instalaciji MediaWiki .

početni ekran za instalaciju programa MediaWiki

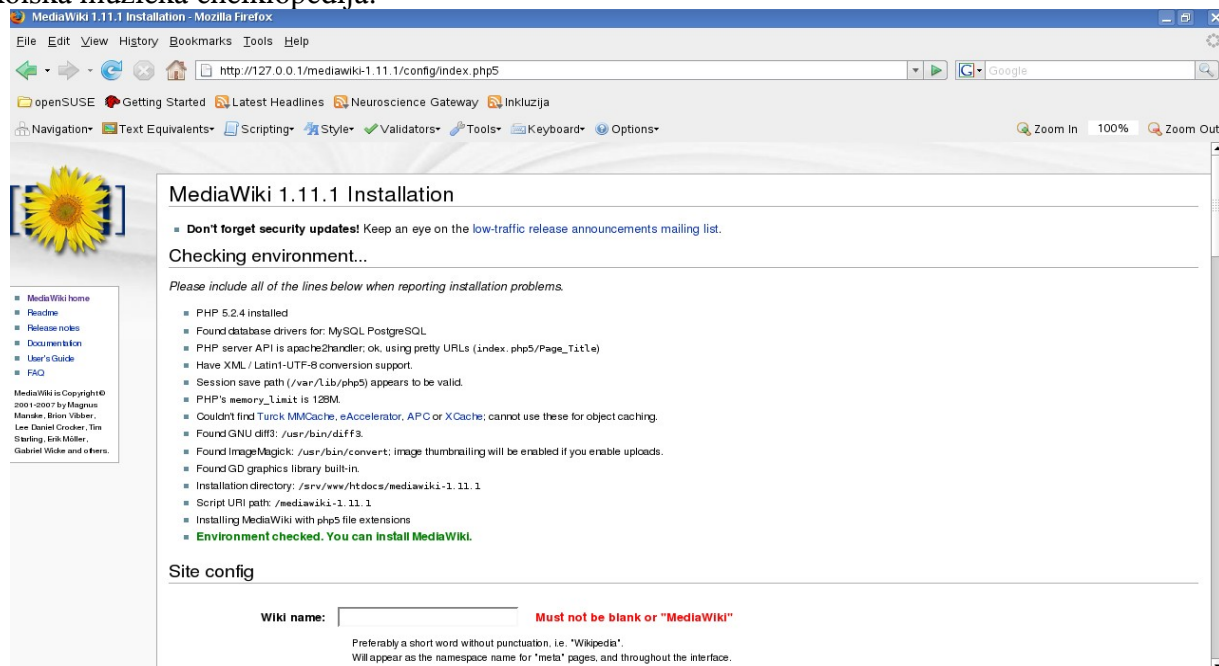
Klikom na Set up the wiki first (najpre podesi wiki) dobijamo ekran koj nas najpre informiše da trebamo da podesimo dozvolu da se vrši upisivanje u direktorijum config unutar direktorijuma mediawiki-1.11.1

ekran sa informacijama o preduslovu za instalaciju mediawiki

Izvršavanjem komande `chmod a+w config` unutar samog direktorijuma mediawiki omogućavamo da procves instalacije može da upisuje u direktorijum config. Nakon toga klikom na setup cidimo prikaz ekrana, koji je veoma dug i mi ćemo ga objasniti i pokazati iz nekoliko delova. U prvom delu sistem vrši analizu ispunjenosti preduslova samog okruženja za instalaciju i o tome nas

obaveštava. Nakon provere sistema u polje Wiki name možemo da upišemo naziv našeg sajta npr. Školska muzička enciklopedija.

MediaWiki 1.11.1 Installation - Mozilla Firefox

File Edit View History Bookmarks Tools Help

http://127.0.0.1/mediawiki-1.11.1/config/index.php5

Navigation Text Equivalents Scripting Style Validators Tools Keyboard Options

MediaWiki 1.11.1 Installation

■ Don't forget security updates! Keep an eye on the low-traffic release announcements mailing list.

Checking environment...

Please include all of the lines below when reporting installation problems.

- PHP 5.2.4 installed
- Found database drivers for: MySQL PostgreSQL
- PHP server API is apache2handler: ok, using pretty URLs (index.php5/Page_Title)
- Have XML / Latin1-UTF-8 conversion support.
- Session save path (/var/lib/php5) appears to be valid.
- PHP's memory_limit is 128M.
- Couldn't find **Turck MMCache**, **eAccelerator**, **APC** or **XCache**: cannot use these for object caching.
- Found GNU diff3: /usr/bin/diff3.
- Found **ImageMagick**: /usr/bin/convert: image thumbnailing will be enabled if you enable uploads.
- Found GD graphics library built-in.
- Found GD graphics library built-in.
- Installation directory: /srv/www/htdocs/mediawiki-1.11.1
- Script URI path: /mediawiki-1.11.1
- Installing MediaWiki with php5 file extensions
- **Environment checked. You can install MediaWiki.**

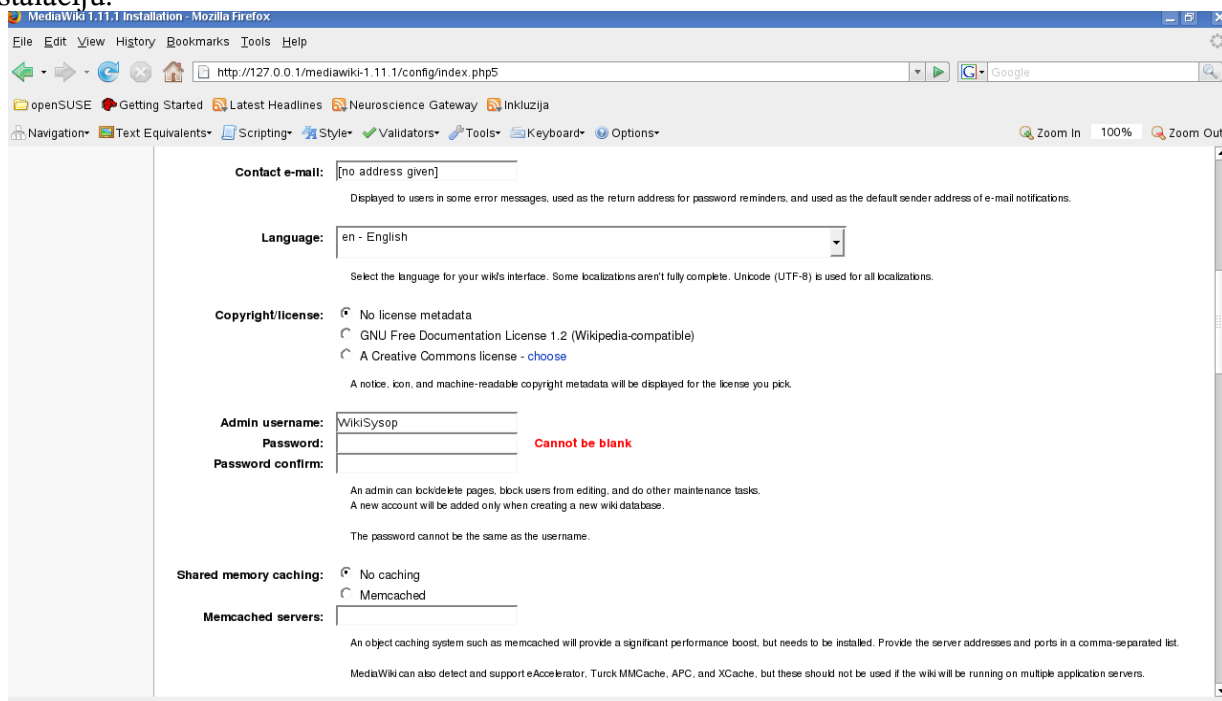
Site config

Wiki name: **Must not be blank or "MediaWiki"**

Preferably a short word without punctuation, i.e. "Wikipedia".
Will appear as the namespace name for "meta" pages, and throughout the interface.

pre pokretanja instalacije sistem proverava okruženje

U donjem delu tog istog ekrana sistem od nas zahteva da upišemo neophodne podatke za uspešnu instalaciju.

MediaWiki 1.11.1 Installation - Mozilla Firefox

File Edit View History Bookmarks Tools Help

http://127.0.0.1/mediawiki-1.11.1/config/index.php5

Navigation Text Equivalents Scripting Style Validators Tools Keyboard Options

Contact e-mail: [no address given]

Displayed to users in some error messages, used as the return address for password reminders, and used as the default sender address of e-mail notifications.

Language: en - English

Select the language for your wiki's interface. Some localizations aren't fully complete. Unicode (UTF-8) is used for all localizations.

Copyright/license: ☒ No license metadata
☐ GNU Free Documentation License 1.2 (Wikipedia-compatible)
☐ A Creative Commons license - [choose](#)

A notice, icon, and machine-readable copyright metadata will be displayed for the license you pick.

Admin username: WikiSysop

Password: **Cannot be blank**

Password confirm:

An admin can lock/delete pages, block users from editing, and do other maintenance tasks.
A new account will be added only when creating a new wiki database.

The password cannot be the same as the username.

Shared memory caching: ☒ No caching
☐ Memcached

Memcached servers:

An object caching system such as memcached will provide a significant performance boost, but needs to be installed. Provide the server addresses and ports in a comma-separated list.

MediaWiki can also detect and support eAccelerator, Turck MMCache, APC, and XCache, but these should not be used if the wiki will be running on multiple application servers.

U polje Contact e-mail treba da upišemo našu e-mail adresu, odaberemo jezik instalacije, a u Copyright Licence možemo da odaberemo neku od licenci koja omogućava slobodnu razmenu informacija. Creative Commons Licenca je registrovana u Srbiji i može se nesmetano koristiti za licenciranje sadržaja. U polje Admin username upišemo korisničko ime administratora, a u polje Password upišemo lozinku koju će administrator da koristi u toku administracije sistema. Istu lozinku upišimo još jednom u polje Password confirm. Shared memory caching i Memcached server podatke nemoramo da za sada definišemo jer oni nisu toliko važni za relativno manje mreže koje koriste sistem MediaWiki. Nakon upisivanja ovih podataka možemo da pređemo na niži deo ekrana u kojem će program zahtevati da unesemo dodatne informacije za definisanje politike slanja

e-mail poruka unutar samogsistema. Pretpostavljene vrednosti zadovoljavaju potrebe korišćenja sistema tako da u ovom ekranu nije potrebno vršiti posebna podešavanja.

E-mail, e-mail notification and authentication setup

E-mail features (global): ☒ Enabled
☐ Disabled
Use this to disable all e-mail functions (password reminders, user-to-user e-mail, and e-mail notifications) if sending mail doesn't work on your server.

User-to-user e-mail: ☒ Enabled
☐ Disabled
The user-to-user e-mail feature (Special:Emailuser) lets the wiki act as a relay to allow users to exchange e-mail without publicly advertising their e-mail address.

E-mail notification about changes: ☐ Disabled
☒ Enabled for changes to user discussion pages only
☐ Enabled for changes to user discussion pages, and to pages on watchlists (not recommended for large wikis)
For this feature to work, an e-mail address must be present for the user account, and the notification options in the user's preferences must be enabled. Also note the authentication option below. When testing the feature, keep in mind that your own changes will never trigger notifications to be sent to yourself.
There are additional options for fine tuning in /includes/DefaultSettings.php; copy these to your LocalSettings.php and edit them there to change them.

E-mail address authentication: ☐ Disabled
☒ Enabled
If this option is enabled, users have to confirm their e-mail address using a magic link sent to them whenever they set or change it, and only authenticated e-mail addresses can receive mails from other users and/or change notification mails. Setting this option is **recommended** for public wikis because of potential abuse of the e-mail features above.

definisane politike e-mail komunikacije unutar samog sistema

Nakon ovog ekrana možemo da pristupimo podešavanju baze podataka koju će MediaWiki da kreira. Ovde je važno napomenuti da za razliku od drugih PHP aplikacija MediaWiki sam kreira bazu podataka tako da nije potrebno da je prethodno kreiramo korišćenjem programa phpMyAdmin.

Database config

Database type: ☒ MySQL
☐ PostgreSQL

Database host:
If your database server isn't on your web server, enter the name or IP address here.

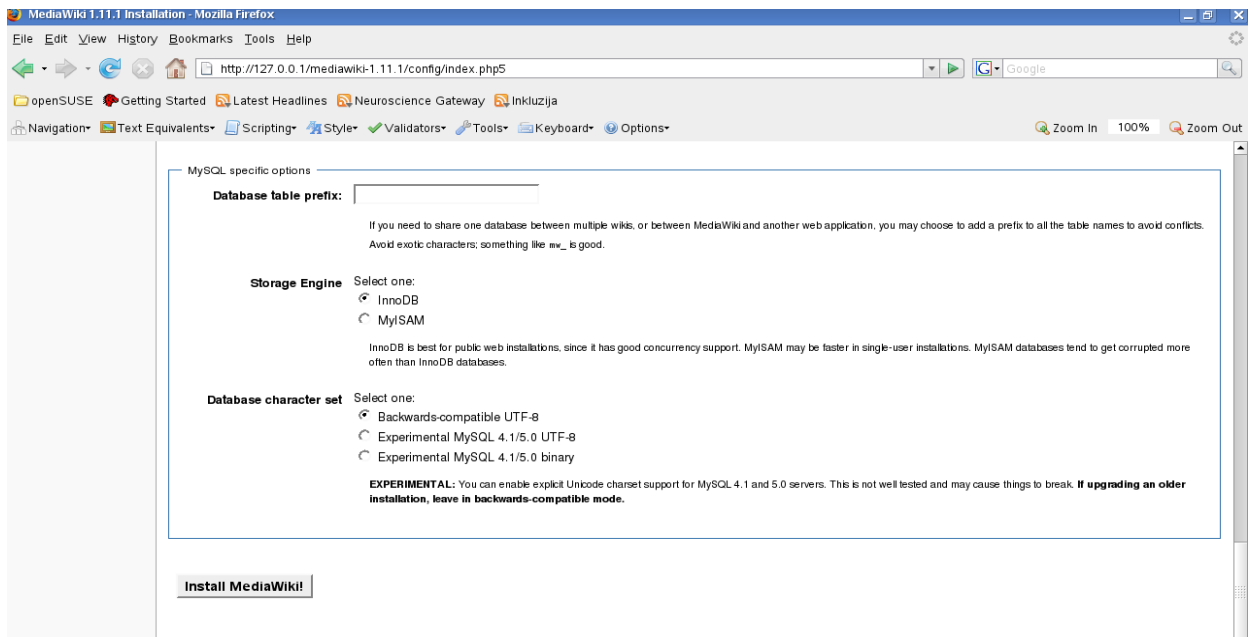
Database name:
DB username:
DB password:
DB password confirm:
If you only have a single user account and database available, enter those here. If you have database root access (see below) you can specify new accounts/databases to be created. This account will not be created if it pre-exists. If this is the case, ensure that it has SELECT, INSERT, UPDATE, and DELETE permissions on the MediaWiki database.

Superuser account: ☒ Use superuser account
Superuser name:
Superuser password:
If the database user specified above does not exist, or does not have access to create the database (if needed) or tables within it, please check the box and provide details of a superuser account, such as root, which does.

podešavanje baze podataka u toku instalacije programa MediaWiki

Potrebno je da označimo da je kao u našem slučaju, tip baze podataka MySQL, možemo da nazovemo bazu podataka po našem izboru te da koristimo DB username onako kako je kreirano prethodno u programu phpMyAdmin sa prethodno određenom lozinkom i ponovnim upisivanjem u polje DB password confirm. Kreiranje Super user account nije potrebno budući da mi već koristimo program phpMyAdmin pomoću kojeg možemo po potrebi da dodatno upravljamo bazom podataka u našem MediaWiki sistemu.

U daljem podešavanju baze podataka pre početka instalacije nije potrebno menjati pretpostavljene vrednosti, jer u mogućim školskim scenarijima verovatno neće biti potrebno da se vrši dodatno podešavanje baze podataka. Klikom na dugme Install MediaWiki će se izvršiti instalacija sistema.

finalno podešavanje baze pre same instalacije MediaWiki

Nakon instalacije sistema MediaWiki sistem će nam prikazati ekran sa opisom izvršenih aktivnosti i uputstvom da iz direktorijum config unutar mediawiki direktorijuma trebamo prekopirati datoteku LocalSettings.php u mediawiki direktorijum i podesiti dozvole tako da nemože svak da čita tu datoteku i menja podatke neophodne za funkcionisanje sistema i čuvanje privatnosti korisnika sistema.

instalacija je uspešno završena i naš MediaWiki sistem je spreman za upotrebu

Klikom na *this link* prelazimo na početnu stranu sistema MediaWiki, koju možemo da menjamo klikom na edit i da upisujemo naš tekst. Pre izmene teksta učenici trebaju da sebi kreiraju naloge klikom na *Create account* u gornjem desnom uglu ekrana i ispunjavanjem osnovnih podataka za kreiranje naloga. Nakon kreiranja nalog učenici mogu da izmene postojeću stranu da kreiraju nove strane te da strane povezuju i organizuju njihov sadržaj u strukture. MediaWiki omogućava da se upisuje tekst, umetnu slike, drugi mediji ili da se upisuju matematički znakovi i i drugi sadržaji. Nova stranica se kreira tako što ćemo u *Search* polje na levoj strani napisati npr. njen naslov. Tada će sistem videti da te strane nema u pretrazi i ponuditi nam opciju da je kreiramo sami. Potvrdom te opcije mi kreiramo stranu i po potrebi korišćenjem internih linkova međusobno povezujemo strane u celine. Nakon završetka upisivanja sadržaja kliknemo na *Save page* dugme i možemo kao u nameni koju smo predvideli pre instalacije MediaWiki sistema da dobijemo stranu

koja izgleda prema našem menjanju njenog sadržaja. Ovakva stran se lako nadopunjuje i uz uspešnu koordinaciju MediaWiki može doprineti sistematizovanju informacija i povećavanju njihove upotrebljivosti u obrazovne svrhe.

početna strana naše MediaWiki Školske muzičke enciklopedije

Instalacija programa Joomla

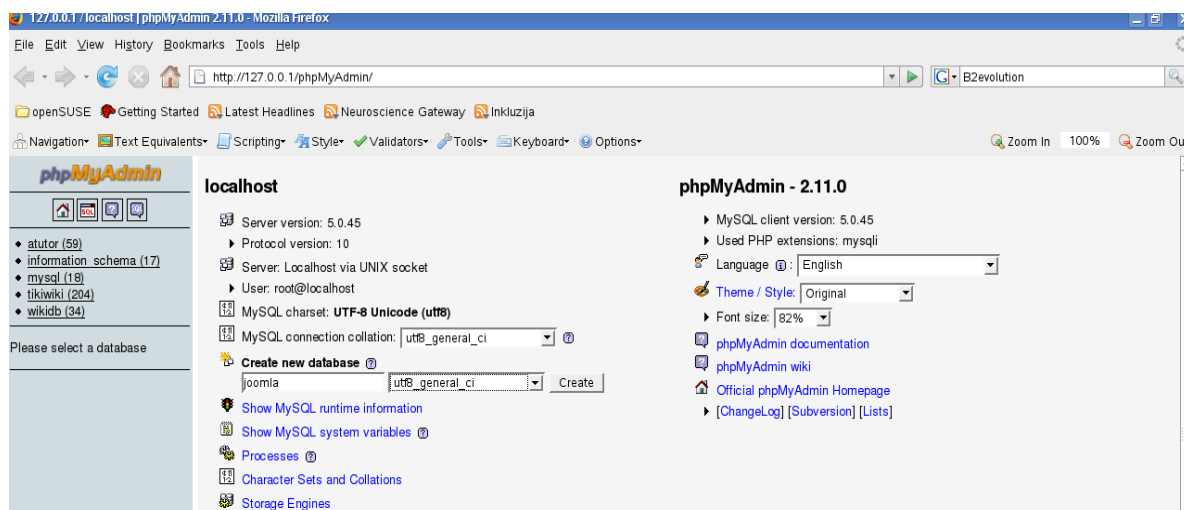
Program Joomla spada u grupu sistema za upravljanje sadržajem (CMS - Content Management System). Joomla je sistem nastao iz sistema Mambo kojeg je razvila međunarodna grupa programera, koji koriste PHP, XML, Javascript, HTML i CSS za razvoj web aplikacija. Veoma brz uspeh i stvaranje široke grupe korisnika je doveo do brzog razvoja i raširene upotrebe sistema Joomla. Smatra se da je nekoliko miliona sajtova napravljeno koristeći sistem Joomla. Prednost sistema Joomla u odnosu na druge je što je unos informacija veoma jednostavan, a sistem je veoma stabilan i lak za administriranje. Sistem Joomla može da se koristi na lokalnom kompjuteru, u školskoj internoj kompjuterskoj mreži (intranet) kao i na Internetu.

Međunarodna zajednica programera i korisnika sistema Joomla je razvila veliki broj modula i komponenti što omogućava da sistem Joomla može da svira audio datoteke, prikazuje grafičke i video datoteke. Zbog svoje fleksibilnosti sistem Joomla može da bude veoma koristan u nastavi jer zahvaljujući interakciji sa MySQL i Apache može da se koristi kao sistem sa više odvojenih grupa, celina, odvojenim pristupom posebnim sadržajima i sl. Pored informacija koje su javne i dostupne svima, deo informacija može biti dostupan samo određenim korisnicima odnosno grupama što omogućava tematsko odvajanje grupa i korisnika za realizaciju nastave. Korisnici mogu sami da predlažu tekstove bez potrebe da se koristi administratorski nalog. Jednostavnim prijavljivanjem na početnoj strani sistema otvara se korisnički meni koji nudi opciju predlaganja članaka koje može objaviti korisnik koji ima izdavačka ovlašćenja. Na taj način se može obezbediti šire učešće u kreiranju sadržaja, ali i angažman pojedinih učenika kao i profesora da uređuju njihov edukativni i informativni portal.

Njegova početna strana, pozicioniranje modula je definisano u šablonima koji se zasnivaju na PHP, CSS, XML jezicima. Veliki broj besplatnih šablona sa sve većim brojem šablona koji su pristupačni za osobe sa invaliditetom omogućavaju osnovne preuslove za stvaranje web okruženja u kojem se može realizovati deo nastave i kojeg učenici mogu da savladaju zbog kasnije upotrebe u svojim školskim aktivnostima (djački parlamenti, realizacija nastave drugih predmeta kao i vannastavnih aktivnosti, uređivanje školskih novina, školski muzički radio sa vestima u tekstualnom obliku i sl.).

Instalacija sistema je podeljena u sedam jednostavnih koraka koji su automatizovani i jednostavni. i traže od korisnika minimalne intervencije u podešavanju tako da nije potrebno znanje programiranja da bi se sistem instalirao. Da bi instalirali program Joomla potrebno je da najpre u phpMyAdmin kreiramo bazu podataka koju ćemo nazvati Joomla kako bi sistem u takvoj bazi

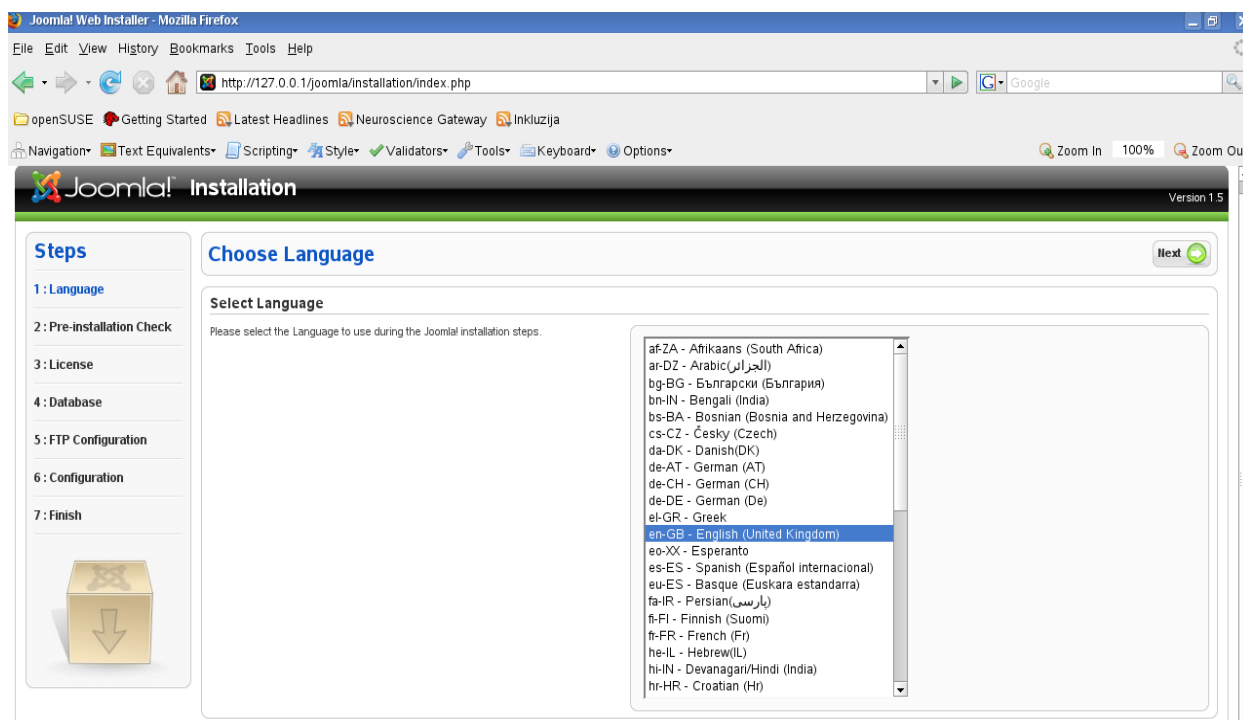
kreirao tabele i kako bi uspostavio konekciju sa bazom i započeo stavljanje sadržaja u bazu.

kreiranjem baze podataka omogućava se instalacija sistema Joomla

Nakon kreiranja baze podataka sa nazivom Joomla instalaciju možemo započeti tako što ćemo raspakovati arhivu sa datotekama sistema Joomla u direktorij koji možemo nazvati npr. *joomla* i prekopirati ga u *htdocs* direktorij. Ako se koristi *XAMPP* u operativnom sistemu Windows onda to može biti lokacija *htdocs* unutar *xampp* direktorija, koji se obično nalazi u *Program Files* direktoriju. Ako se sistem Joomla instalira u operativnom sistemu GNU/Linux onda je određena lokacija */srv/www/htdocs*.

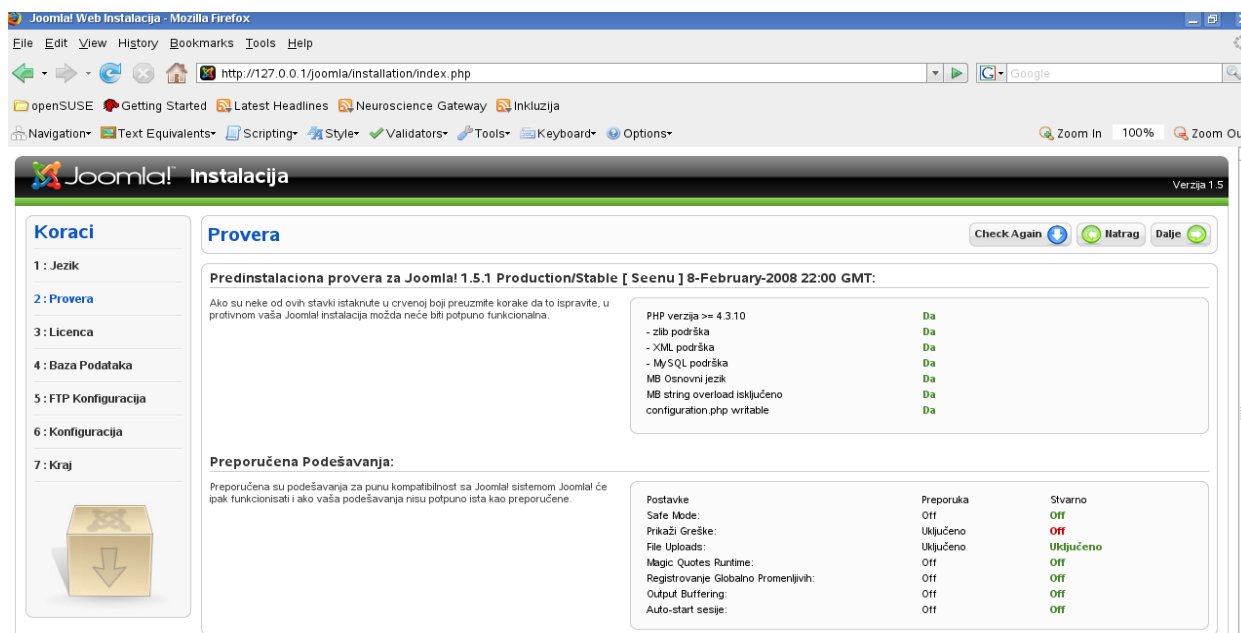
Da bi započeli instalaciju sistema joomla dovoljno je da u mesto za upisivanje Internet adrese u našem Firefoxu upišemo <http://127.0.0.1/joomla> i instalaciona skripta će prikazati prvi korak instalacije.

prvi korak instalacije omogućava izbor jezika instalacije

U našem slučaju ćemo da izaberemo srpski jezik i klikom na dugme Next u gornjem desnom uglu ekrana započeti automatsku proveru okruženja za instalaciju. Sistem Joomla će proveriti okruženje i prikazati nam izveštaj o proveru spremnosti okruženja za instalaciju. Da i instalirali sistem

potrebno je da omogućimo da sistem može da upisuje u svoje direktorije kako bi se konačna konfiguraciona datoteka config.php mogla upisati. Ukoliko to ne uradimo moći ćemo da nastavimo instalaciju, ali ćemo na kraju morati da iskopiramo kod koji će nam sistem Joomla prikazati u config.php datoteku kako bi instalacija mogla da se završi. Dakle, ako smo napravili pripremu drugi korak će nam na srpskom jeziku prikazati sledeći ekran:

uspešno obavljena provera okruženja omogućava laku instalaciju sistema

Instalacija programa XAMPP zadovoljava pretpostavljene uslove za instalaciju sistema Joomla. Ipak, ako instalirate PHP, MySQL, Apache u GNU/Linux distribucijama Fedora, OpenSuSe ili drugim distribucijama obično ne automatski prilikom instalacije instaliraju i ostale manje programe i biblioteke neophodne za instalaciju i funkcionisanje sistema Joomla. Sledeći korak instalacije nas

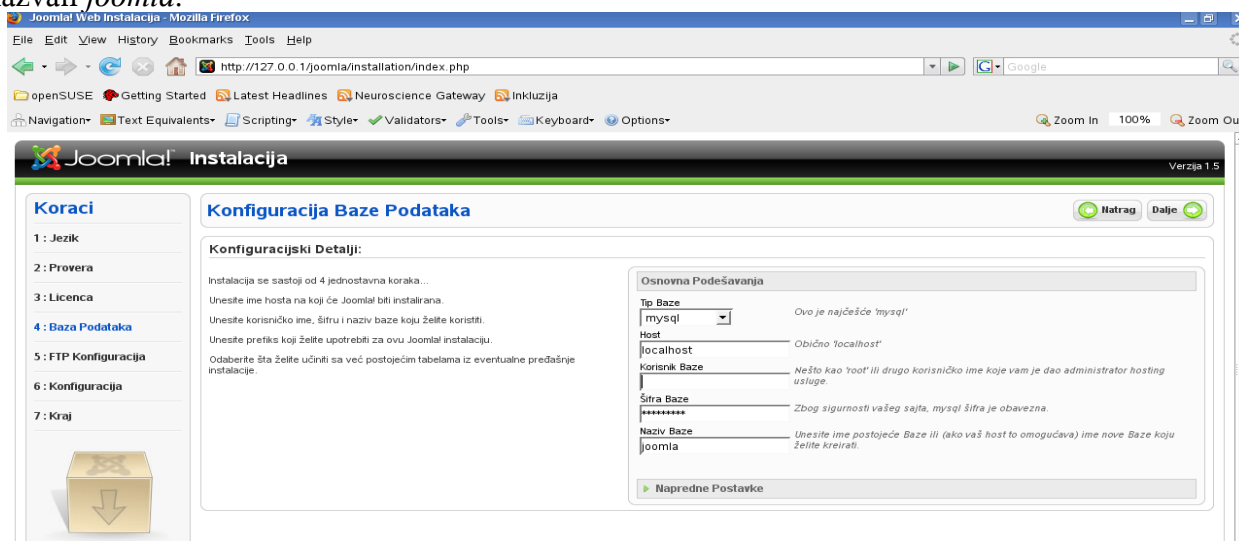

GPL licenca kao garant slobode softvera u sistemu Joomla

upoznava sa sadržajem GPL licence koju je poželjno proučiti i razumeti njen pedagoški, tehnološki i socijalni značaj.

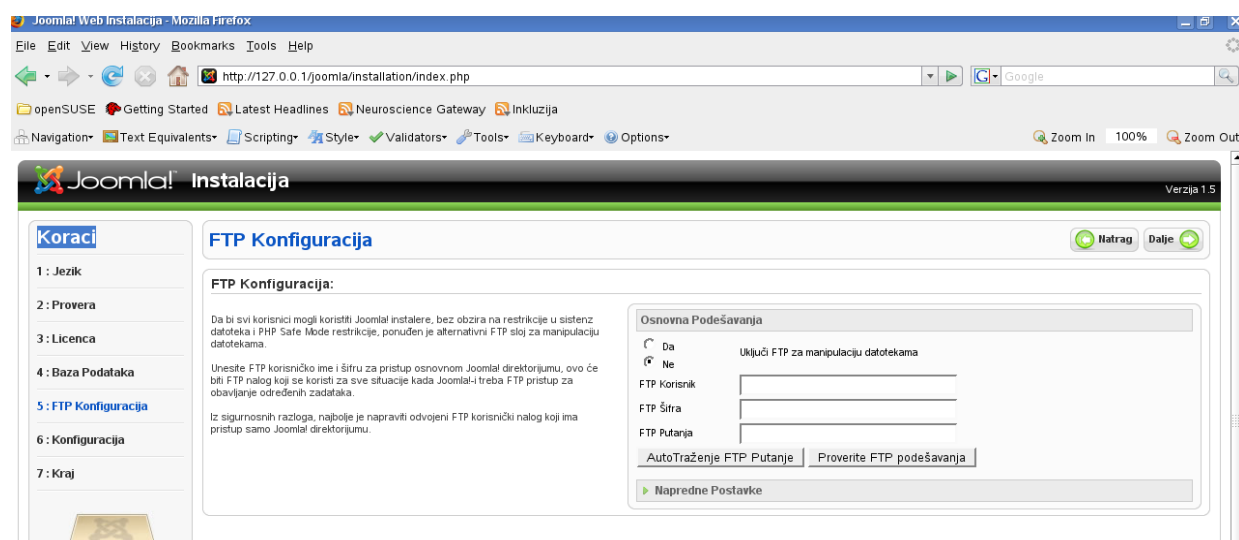
Nakon ovog koraka možemo pristupiti sledećem koraku instalacije u kojem ćemo definisati parametre za pristup bazi podataka. U odgovarajuća polja trebamo da upišemo naziv kompjutera

(ako se radi o lokalnom kompjuteru dovoljno je da upišemo *localhost*) kako bi sistem znao gde se nalazi. U polja za korisnika baze i lozinku baze upišemo vrednosti koje su definisane kreiranjem korisnika u programu phpMyAdmin te nazivom baze podataka koju smo u ovom prikazu instalacije nazvali *joomla*.

konfiguracija baze podataka je jednostavna prema parametrima definisanim pomoću programa phpMyAdmin

Ako prvi put instaliramo sistem Joomla nije potrebno da se u ovoj fazi bavimo Naprednim nivoom instalacije u ovom koraku jer će sistem Joomla besprekorno funkcionisati i bez naprednih podešavanja. Klikom na dugme Dalje u gornjem desnom uglu ekrana omogućavamo nastavak instalacije. U sledećem koraku se podešava FTP pristup sistemu. Ukoliko nemat sev mogućnosti da prikazete funkcionisanje ovog dela sistema nemorate da omogućite korišćenje FTP protokola (sistem Joomla će funkcionisati besprekorno i bez omogućavanja FTP podešavanja) pa će u ovom koraku instalacije prikaz vašeg ekrana izgledati ovako:

podešavanje FTP pristupa nije neophodno za potpuno funkcionisanje sistema Joomla

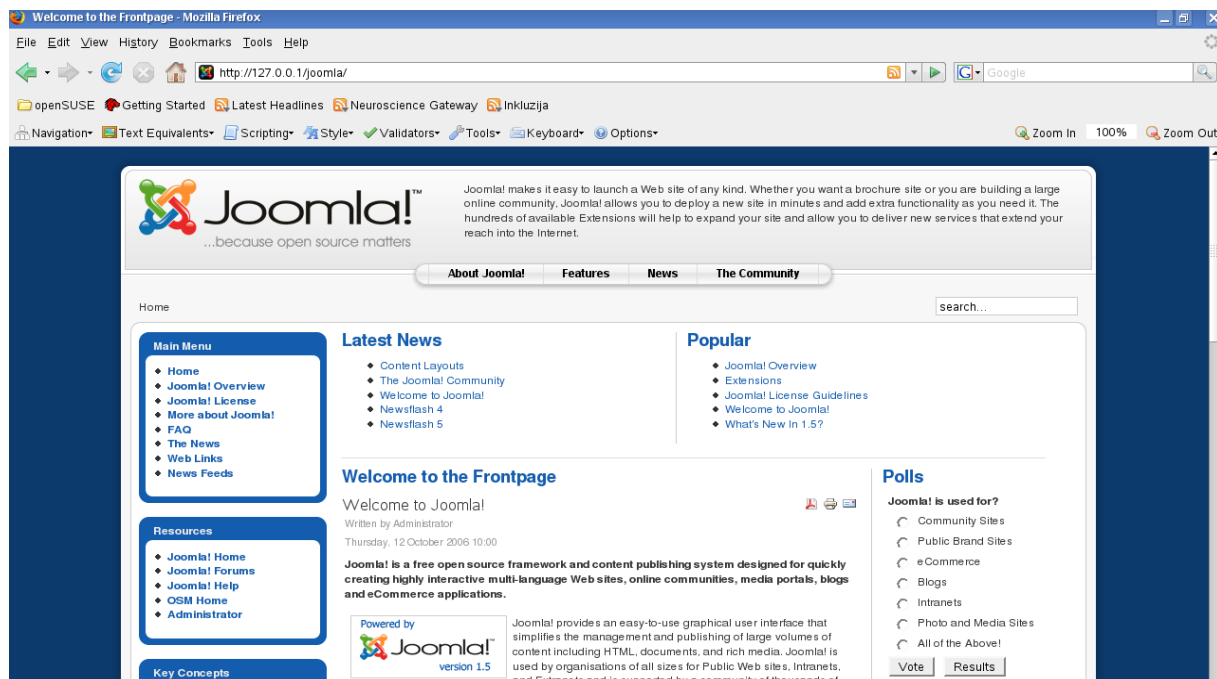
Sledeći korak instalacije nas vodi u davanju naziva našem sajtu, te upisivanje administratorskih podataka za administratora. Radi potpunijeg ugođaja o mogućnostima sistema Joomla i prikazu na početnoj strani preporučuje se da se omogući instalacija podataka koji pokazuju primer mogućeg izgleda početne strane Joomla sajta pa je dobro da označite tu opciju kliknete na dugme Instalacija primera, kako bi se odmah videli uneseni sadržaji te neki moduli. Sinstalacija početnih primera će biti veoma brza, a sistem će vas informisati o uspešnosti instalacije. Takav početni sadržaj se lako menja iz administratorskog panela tako da učenici sa veoma malo napora mogu odmah da vide rezultate rada i da uoče osnovne principe funkcionisanja sistema Joomla.

podešavanja naziva sajta i administratorskog naloga je veoma jednostavno

Pritiskom na dugme *Dalje* omogućavamo izvršavanje i ovog koraka i dolazimo do poslednjeg koraka instalacionog procesa koji je u stvari izveštaj o uspehu instalacije.

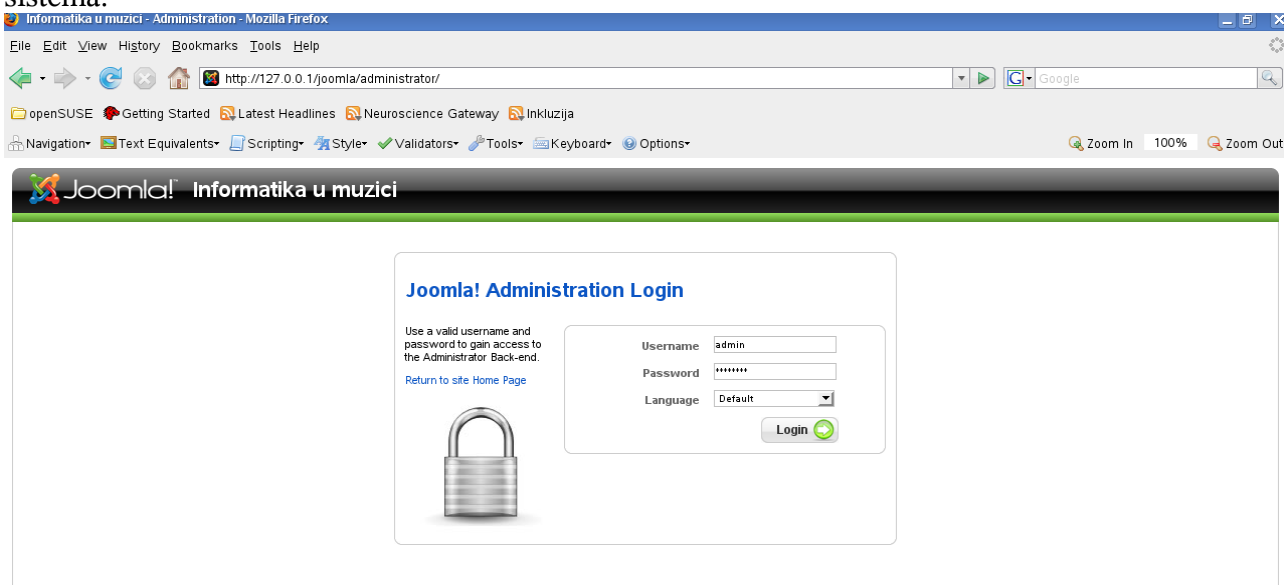
poslednji ekran je izveštaj o uspehu instalacije

Veoma je važno izbrisati *install* direktorijum kako je sugerisano na strani poslednjeg koraka instalacije. Potrebno je da to učenici doista urade kako bi se vežbali doslednosti primene politike bezbednosti sistema. Ukoliko se ne izbriše ovaj direktorijum sistem nam neće dozvoliti ulazak u naš Joomla sistem kao ni pregled pretpostavljenog sajta. Ako kliknemo na dugme *Sajt* bit će nam prikazan naš sajt, a ako kliknemo na dugme *Admin* bit će nam prikazan obrazac za prijavu u Joomla sistem. Primer sajta nam omogućava da vidimo pretpostavljeni šablon. Šablon Beez koji se automatski nalazi u sistemu Joomla je kreiran po pravilima pristupačnosti za osobe sa invaliditetom pa se može koristiti kao pretpostavljeni šablon u školskom sistemu Joomla kako bi se omogućilo da učenici ili posetioci sistema koji imaju neku vrstu invaliditeta mogu da nesmetano koriste sistem Joomla.

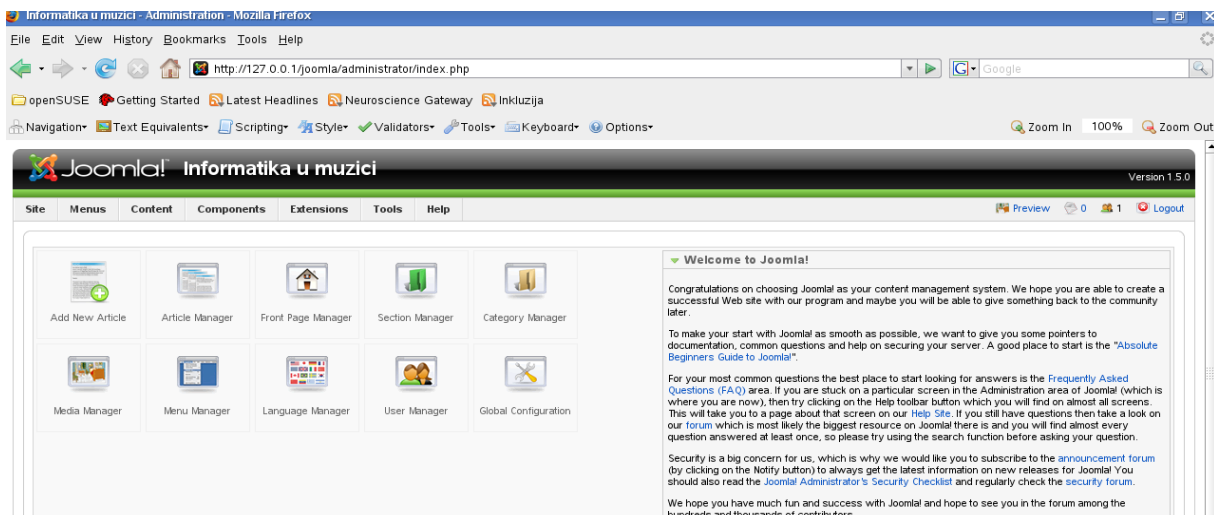
primer pretpostavljenog izgleda nakon instalacije sistema Joomla

Prijavljivanje u administratorski deo sistema Joomla se vrši tako što se nakon adrese sistema Joomla (u našem slučaju <http://127.0.0.1/joomla/>) upiše *administrator*. Sistem će nam prikazati obrazac za prijavljivanje u administratorski deo sistema.

obrazac za prijavljivanje u administratorski deo sistema Joomla

Pritiskom na dugme Login se ulazi u administratorski deo koji je napravljen tako da se može veoma brzo naučiti, a učenici mogu steći znanja i veštine neophodne za uspešno upravljanje sajtom ili složenijim portalom. Iako način administriranja sistema Joomla i sve njegove komponente prevazilaze namenu ovog priručnika uspešno shvaćanje hijerarhijskih odnosa strukturisanja sadržaja u sistemu Joomla te podela na *Sekcije*, *Kategorije* i *Članke* omogućava veoma brzu i po potrebi kompleksnu strukturu portala namenjenog za obrazovanje i savladavanje nastavnog plana i programa.

administratorski deo sistema Joomla je napravljen da se može uspešno administrirati bez programerskih znanja

Instalacija programa B2Evolution za blogove

Blog je jedan od fenomena upotrebe Internet servisa koji je doživeo veliku ekspanziju početkom dvadeset prvog veka. Blog je reč koja je nastala od reči web i log što znači da je blog vrsta web dnevnika. Blogovi su specifična vrsta sajtova, koja se odlikuje kratkim dnevnim zabeleškama i mogućnosti da posetioци tog sajta mogu da komentarišu sadržaj koji je uneo autor. To je osnovni princip funkcionisanja bloga, postavljanje stavova o nekoj oblasti, temi ili sa kratkim informacijama iz profesionalnog i privatnog života sa pretpostavkom da će ti stavovi biti komentarisani i da će se otvoriti diskusija o njima.

Ovisno o načinu postavljanja stavova, citata, činjenica, događaja možemo da govorimo o fotoblogovima, video blogovima, strip blogovima i sl. Blogovi nemoraju imati samo jednog autora. Više ljudi koji se bavi nekom oblastima mogu imati jedan blog. Npr. nekoliko lekara, koji se bave aspektima zdravstvene politike iz raznih uglova može da iznosi svoje stavove na istom blogu. Svaki blog se sastoji od sledećih komponenti:

- mesto za poruke
- mesto za preporučene linkove (blogroll)
- mesto za prijavljivanje u sistem
- mesto sa spiskom kategorija u koje se svrstavaju poruke na blogu
- mesto za komentare na poruke.

Softveri za blogove često imaju dodatne pluginove koji omogućavaju da se uz poruku prikaže video materijal, zvučni snimak, fotografije ili neke druge vrste sadržaja.

Mesto na kojem se nalazi više blogova nazivamo *blogspot*. Blogspotovi često imaju stotine ili hiljade blogova na kojima ljudi najrazličitijih profila pišu dnevničke beleške o tehnologiji, naučnim disciplinama, društvenim i političkim temama, privatnom životu.

S obzirom na činjenicu da je sve veći broj informacija na Internetu i da je sve teže pratiti sve izvore informacija koje se nalaze na blogovima možemo da kreiramo specifične vrste blogova na kojima se automatski sakupljaju najnovije poruke koje se pojavljuju na raznim blogovima. Ako u administracionom panelu upišemo adrese blogova sa kojih će se prikupljati poruke onda će takav blog da preuzme kopiju takve poruke i da je automatski prikaže. S obzirom na prirodu takvih blogova da sakupljaju, *agregiraju* razne blogove njih nazivamo *blog agregatorima*. Agregacija je smislena kada se agregiraju poruke sa blogova koji se bave istom ili srodnim disciplinama odnosno temama pa je onda mnogo lakše pratiti novosti kad se one slivaju na jedno mesto.

Sve veću važnost zauzimaju *naučni i edukativni* blogovi. Naučni i edukativni blogovi su blogovi na kojima naučnici i profesori, pedagozi pišu o svojim istraživanjima, teorijama, kritičkim

analizama, stavovima ili izlažu određenu vrstu edukativnog sadržaja i obavljaju naučnu odnosno edukativnu komunikaciju sa posetiocima sajta. Ovakvi blogovi su pokazali visoku efikasnost u svom radu i omogućavaju bržu i uspešniju komunikaciju i razmenu informacija i znanja sa posetiocima sajta. Poznati softveri za blog su WordPress, Nucleus, TypePad, B2evolution i drugi koji se koriste u milionima blogova širom sveta. Blog sistem B2evolution je visoko kvalitetan sistem koji istovremeno može biti blog, blogspot i agregator sa raznim vrstama blogova (fotoblog, videoblog, tekstualni blog i sl.). B2evolution je višejezična platforma koja odgovara pravilima pristupačnosti za osobe s invaliditetom pa se imajući u vidu njegove osnovne karakteristike može uspešno koristiti u nauci i obrazovanju, jer se veoma lako uz postojanje efikasnih šablona kao i fleksibilnih mogućnosti za administraciju može koristiti u kompleksnom sistemu obrazovanja. Budući da je nekada u istoj školi potrebno održavati blogspot na više jezika (ovo je posebno važno u multikulturalnim sredinama), sa različitim oblastima i načinima prezentovanja informacija ovaj sistem omogućava da se sve to obavlja, koristeći jedan softverski paket. Ovaj sistem koristi World Wide Web Consortium, kao najviše telo koje se bavi pitanjima tehničkih i drugih regulacija samog Interneta.

početna strana sa dokumentacijom o instalaciji sistema B2evolution

Nakon što smo u programu phpMyAdmin kreirali bazu podataka u koju će program za blogove kreirati tabele za unos sadržaja i drugih podataka u našen browseru treba da upišemo adresu

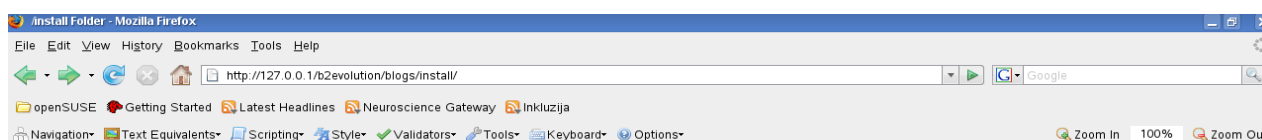
<http://127.0.0.1/b2evolution>

koja će nam prikazati stranu dokumentacije sistema B2evolution sa opisom instalacionog procesa.

Nakon pažljivog čitanja potrebno je u mestio za internet adrese upisati

<http://127.0.0.1/b2evolution/blogs/install>

koja će nam prikazati stranu koja nam omogućava da pokrenemo instalaciju sistema B2evolution.

evoCore FrameWork

/install folder

If you are trying to install, [click here to call the install script](#).

This folder holds the **install** files.

This folder needs to be accessed through the web at install time and should be erased after installation.

klikom na link u ovom ekranu započinjemo instalacioni proces sistema B2evolution

Klikom na link za pokretanje instalacione procedure dobijamo prikaz sa poljima za unos podataka za konfigurisanje baze podataka koju smo napravili u programu phpMyAdmin. Pre

b2evo installer - Mozilla Firefox

File Edit View History Bookmarks Tools Help

http://127.0.0.1/b2evolution/blogs/install/index.php

Navigation Text Equivalents Scripting Style Validators Tools Keyboard Options

Current installation: [Install menu](#) · [PHP info](#) After install: [Blogs](#) · [Admin](#)

Base configuration

Your base config file has not been edited yet. You can do this by filling in the form below.

This is the minimum info we need to set up b2evolution on this server:

Database you want to install into

MySQL Username: Your username to access the database

MySQL Password: Your password to access the database

MySQL Database: Name of the database you want to use

MySQL Host: You probably won't have to change this

MySQL tables prefix: All DB tables will be prefixed with this. You need to change this only if you want to have multiple b2evo installations in the same DB.

Additional settings

Base URL: This is where b2evo and your blogs reside by default. CHECK THIS CAREFULLY or not much will work. If you want to test b2evolution on your local machine, in order for login cookies to work, you MUST use http://localhost/path... Do NOT use your machine's name!

Your email: Will be used in severe error messages so that users can contact you. You will also receive notifications for new user registrations.

konfigurisanje baze podataka za blog sistem B2evolution

upisivanja podataka u polja potrebno je omogućiti upisivanje podataka promenom dozvola u datoteci `_basic_config.php`. Ova datoteka se u Windows operativnom sistemu nalazi u npr.

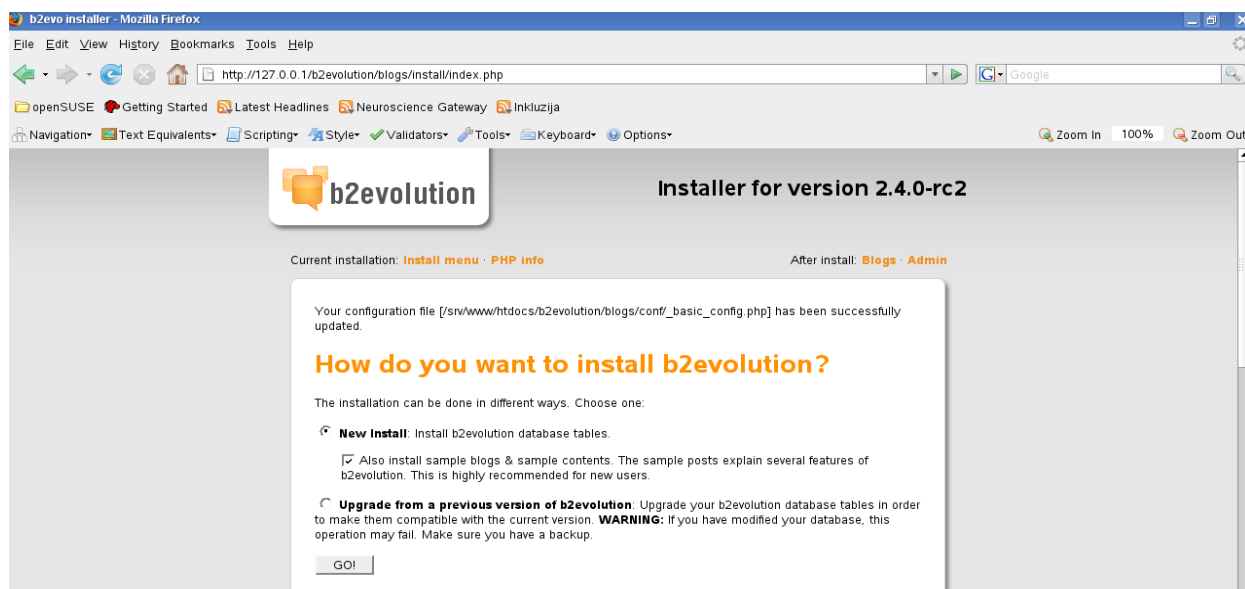
`/program files/xampp/htdocs/b2evolution/blogs/conf` dok se u GNU/Linux operativnom sistemu nalazi u `/srv/www/htdocs/b2evolution/blogs/conf`

U Windows operativnom sistemu se promena dozvola obavlja tako što se kliknem desnim dugmetom miša preko naziva datoteke i podese dozvole tako da se omogući upisivanje podataka u datoteku. U GNU/Linux operativnom sistemu se najpre u terminalu sa root nalogom upiše komanda: `cd /srv/www/htdocs/b2evolution/blogs/conf`, a nakon toga se upiše komanda: `chmod 666 _basic_config.php` i pritisne `Enter`.

Nakon podešavanja dozvola na datoteci `_basic_config.php` u polja prikazana u našem browseru upišemo korisnika kako smo ga definisali u programu phpMyAdmin te identičnu lozinku za korisnika, kao i naziv baze podataka koju smo kreirali u programu phpMyAdmin. Predznak (prefix) za bazu podataka nije potrebno menjati. U polje za upis email adrese treba da upišemo našu pravu email adresu, dok u polje *Base URL* ne treba upisati novu adresu jer je sistem već sam analizirao pravu lokaciju. Na gornjoj slici se vidi tačna lokacija ako se sistem B2evolution instalira na lokalnom kompjuteru.

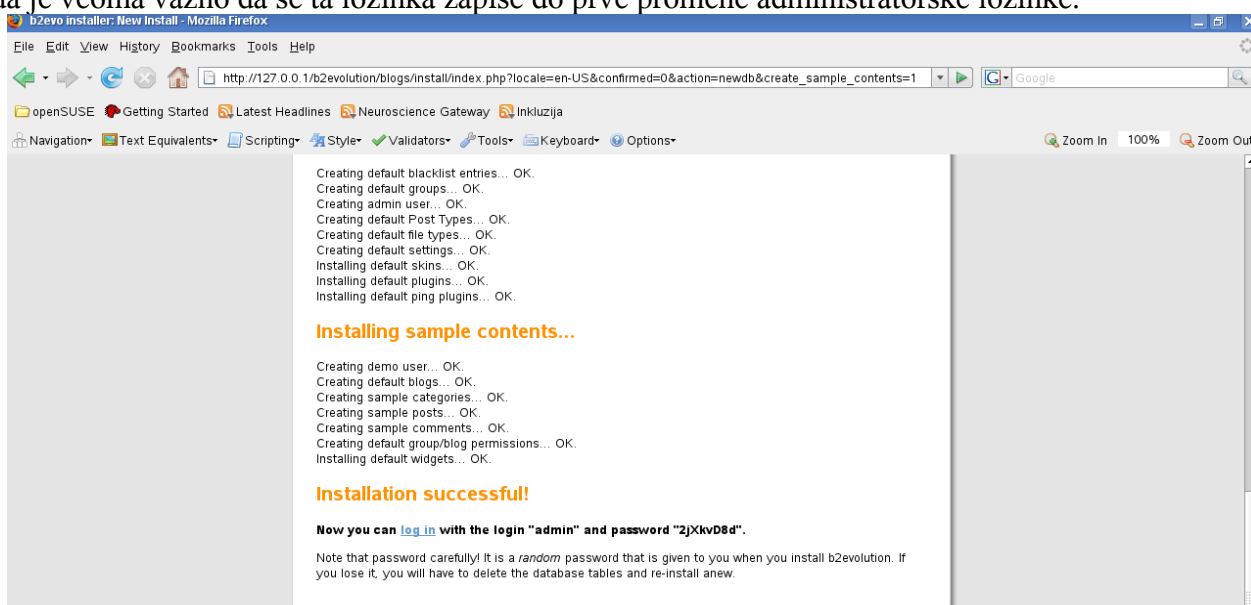
Nakon upisivanja podataka u polja kliknemo na dugme *Update config file* čime unesene parametre upisujemo u datoteku kojoj smo promenom dozvola omogućili da u nju budu uneseni parametri koje smo upravo uneli.

U nastavku instalacionog procesa će nas sistem obavestiti o uspešnom upisivanju podataka u datoteku `_base_config.php` i upitati da li želimo da uradimo novu instalaciju ili ažuriranje prethodno instaliranog sistema. U našem slučaju mi pokrećemo novu instalaciju kako bi naučili kako se sam sistem instalira da bi se koristio u obrazovanju. Poželjno je da označimo mogućnost da se instaliraju primeri blogova kako bi se lakše stekla slika o tome kako izgleda sistem kada na njemu postoje članci koje pišu autori blogova i komentari na njih.

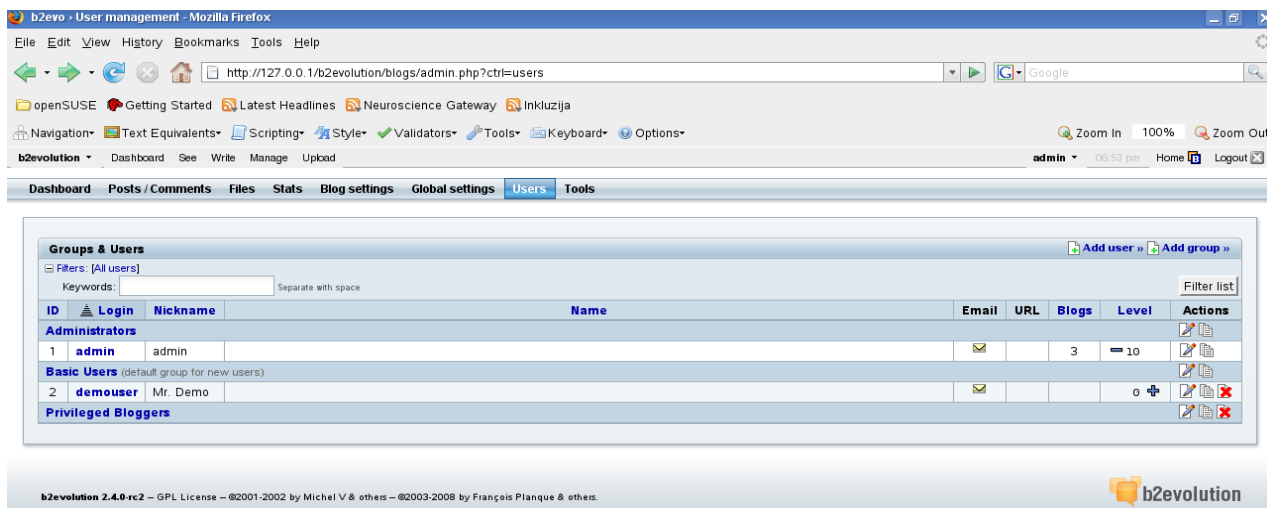
započinjanje instalacije sistema B2evolution

Klikom na dugme *Go* dajemo instalacionom programu naredbu da izvrši instalaciju kreiranjem tabeklau bazi podataka i instaliranjem samog sistema kao bi mogli da počnemo da ga koristimo. Izvršavanjem tog postupka dobijamo prikaz ekrana sa dugim spiskom obavljenih aktivnosti i obaveštenjem da je proces instalacije uspešno obavljen. Sistem nam je automatski generisao korisničko ime i lozinku i dao nam mogućnost da se prijavimo u sistem pomoću generisanog korisničkog imena i lozinke. (Ovu lozinku možemo da promenimo u administracionom delu sistema.). Prilikom svake instalacije sistem će generisati drugu lozinku tako da je veoma važno da se ta lozinka zapiše do prve promene administratorske lozinke.

izveštaj o uspešnoj instalaciji i generisanim podacima za prijavljivanje

Klikom na *log in* link u dnu strane sistem nam prikazuje obrazac za prijavljivanje u koji trebamo da upišemo korisničko ime *admin* i lozinku koju nam je generisao sistem u toku instalacije. Ulaskom administracioni panel sistem prikazuje niz menija za kreiranje i održavanje blogova te sistema kao celine. Klikom na meni *User* dobijamo spisak korisnika među kojima je jedini korisnik *admin*. Na desnoj strani se nalazi sličica koja prikazuje liszt papira sa lovkom koja omogućava da se *admin* nalog dodatno uredi. Klikom na tu sličicu nam se otvara ekran sa poljima za određivanje podataka administratora i mogućnosti da se upiše nova lozinka za administratorski nalog.

prikaz administracionog panela u meniju za konfigurisanje korisnika

Nakon unosa podataka potrebno je da kliknemo na Log out komandu koja se nalazi u gornjem desnom delu ekrana čime će nas sistem prebaciti na početnu stranu koja je namenjena za posetioce bloga. Budući da je sistem B2evolution preveden na srpski može se konfigurisati tako da se sve komand epokažu na srpskom jeziku što može olakšati učenicima rad sa sistemom.

pretpostavljena početna strana sistema B2 evolution

Ukoliko želimo da se ponovo prijavimo u sistem potrebno je da kliknemo na *Log in* ispod zaglavlja sistema, te da u obrascu za prijavljivanje upišemo naše korisničko ime i lozinku i uđemo u sistem. U sistem s emože ući tako što se klikne na *Log in* i tako što se klikne *Log into backoffice*. Oba načina prijavljivanja su tako reći ista osim što *Log into backoffice* podrazumeva da ćemo primarno uređivati blogove. Ako se prijavimo kao *blogger* sa novim korisničkim imenom i lozinkom te statusom *blogera*, a ne administratora sistem nam neće dozvoliti administraciju sistemskih parametara sa održavanje sistema. Primetit ćemo da nam se u gornjem delu pojavio meni sa opcijama za administriranje sistema kao što su *b2evolution*, *Dashboard*, *See*, *Write*, *Manage*, *Upload*, *Customize*. Ako kliknemo na meni *Manage* sistem će nam prikazati administratorski deo za upravljanje sistemom. Odjavljivanje se obavlja tako što se klikne na *Logout* u gornjem desnom uglu ekrana što rezultira povratkom na početnu stranu sistema sa blogovima i tekstovima i komentarima u blogovima.

Instalacija programa Coppermine

Program *Coppermine* je namenjen prikazivanju multimedijalnih datoteka u obliku galerija. Iako je ovaj program prvenstveno zamišljen kao program za kreiranje galerija fotografija. Coppermine je foto album u web interfejsu. Međutim, njegov razvoj je prevazišao njegovu originalnu koncepciju tako da Coppermine može da pokazuje najrazličitije grafičke datoteke, video datoteke te da svira audio datoteke.

Coppermine je postavo prava multimedijalna galerija, koja može istovremeno da sadrži sve vrste datoteka, koje on podržava. Coppermine je kao sistem zreo, pažljivo koncipiran tako da automatizuje veliki broj aktivnosti koje bi inače zahtevale mnogo vremena za potpunu realizaciju. bez obzira da li koristite operativni sistem Windows ili GNU/Linux instalirajte na taj kompjuter slobodan program *Image Magick*, jer Coppermine koristi neke delove tog programa za rad sa slikama. Ukoliko *Image Magick* nije instaliran Coppermine će da koristi program *GD* za istu namenu. S obzirom da *Image Magick* ima u sebi mnogo programa za uspešno funkcionisanje programa Coppermine je dovoljno korišćenje programa *convert* iz *Image Magick* programa. Putanja do programa *convert* će biti potrebna prilikom instalacije programa Coppermine. Da bi instalirali program Coppermine potrebno je da najpre u phpMyAdmin kreiramo bazu podataka koju možemo nazvati *coppermine* po nazivu programa da bi lakše razlikovali baze podataka. Program koji smo preuzeli sa sajta raspakujemo i taj direktorij prekopiramo u direktorij */htdocs*.

Ako koristimo GNU/Linux onda će to biti lokacija */srv/www/htdocs*. Verzija koju opisujemo ovde sama kreira direktorij *cpg1416* u koji sama postavi sve datoteke iz arhive uključujući i instalacionu datoteku. Da bi pokrenuli instalacioni proces potrebno je da u našem browseru upišemo <http://127.0.0.1/cpg1416/install.php> kako bi se pokrenula instalacija koju pokreće datoteka *install.php* u direktoriju *cpg1416*. Nakon pokretanja instalacije prikazat će nam se obrazac za konfiguraciju baze podataka. U polja tog obrasca treba upisati naziv baze podataka, korisničko ime i lozinku korisnika kojeg kreiramo kao i korisnika koji je definisan u phpMyAdmin za sve baze podataka. Upisom tih podataka asmo konfigurisali neophodne podatke za bazu podataka kao i za kreiranje administratorskog naloga za ulazak u sistem nakon završetka instalacije.

The screenshot shows a web browser window with the address bar displaying `http://127.0.0.1/cpg1416/install.php`. The page title is "Coppermine - Installation - Mozilla Firefox". The main content area has a header "Coppermine Photo Gallery" and a sub-header "Welcome to Coppermine installation". Below this, there is a paragraph of text about the software's license. The form is divided into two main sections: "Your admin account" and "Your MySQL configuration". The "Your admin account" section includes fields for "Username", "Password", and "Email address". The "Your MySQL configuration" section includes fields for "MySQL Host", "MySQL Database Name", "MySQL Username", "MySQL Password", and "MySQL table prefix". The "MySQL Host" field has a hint "(localhost is usually OK)" and the "MySQL table prefix" field has a hint "(default value is OK, do not use dots!)". At the bottom of the form, there is a section for "ImageMagick".

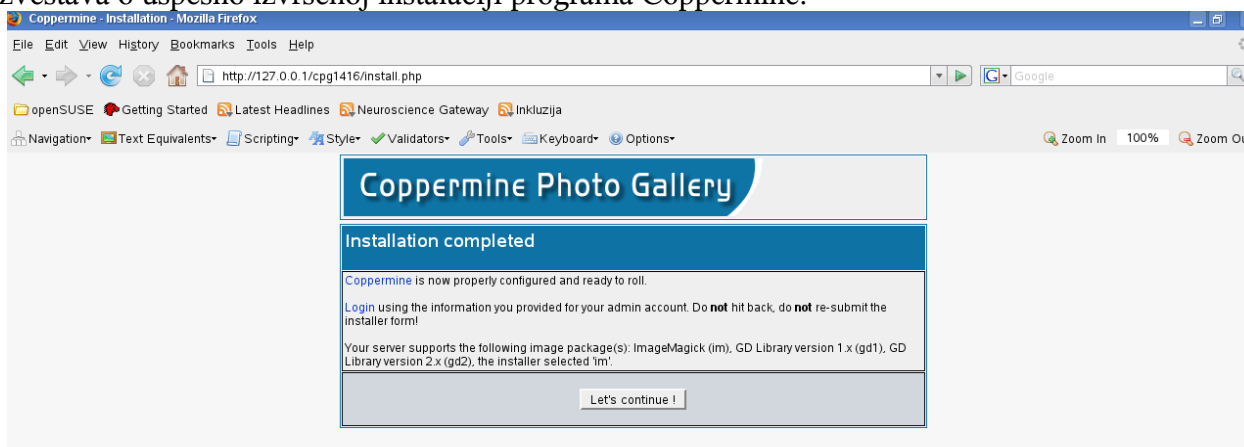
konfiguracija podataka za bazu podataka za Coppermine

Drugi deo ovog prikaza instalacionog programa od nas zahteva da upišemo tačnu putanju do programa *convert*. Ovisno o vrsti GNU/Linuxu ovaj program se nalazi u direkotriju */usr/bin/*. Ako koristite Windows operativni sistem onda nemojte u opsiu putanje da koristite kose crte `\` koje koristi Microsoft nego koristite kose crte `/` kakve se koriste u GNU/Linuxu i operativnim sistemima sličnim UNIX operativnom sistemu.

ImageMagick	
Coppermine can use the ImageMagick 'convert' program to create thumbnails. Quality of images produced by ImageMagick is superior to GD1 but equivalent to GD2. If ImageMagick is installed on your system and you want to use it, you need to input the full path to the 'convert' program below. On Windows the path should look like 'c:/ImageMagick/' (use / not \ in the path) and should not contain any space, on Unix is it something like '/usr/bin/X11/'. If you have no idea whether you have ImageMagick or not, leave this field empty - the installer will try to use GD2 then by default (which is what most users have). You can change this later as well (in Coppermine's config screen), so don't be afraid if you're not sure what to enter here - leave it blank.	
ImageMagick path	/usr/bin/
Let's Go !	

upisivanje putanje za program convert radi uspešnog funkcionisanja programa Coppermine

Nakon upisivanja putanje koja je na gornjoj slici navedena za OpenSuse10.3 možemo da kliknemo na dugme Let's Go i instalacioni program će nas prebaciti na sledeći ekran koji nas izveštava o uspešno izvršenoj instalaciji programa Coppermine.

instalacija programa Coppermine je završena u dva koraka

Nakon završene instalacije kliknemo na dugme *Let's continue* i program će nas odvesti na početnu stranu programa Coppermine. Ovaj program se zasniva na osnovi kreiranja kategorija u koje se stavljaju albumi, a datoteke u albume. Pažljivim čitanjem uputstva za program vrlo brzo će se steći veštine upravljanjem programom i raznim opcijama prikazivanja multimedijalnih datoteka. veoma je važno što albumi mogu biti javni, ali isto tako i privatni što omogućava u raznim vrstama muzičkog obrazovanja diskreciju dok se ne odluči u saradnji sa učenikom da određena datoteka može postati javna. Na taj način učenici stižu kulturu javnog objavljivanja multimedijalnih datoteka o svom radu kao i stvaranja radnog prostora za saradnju sa profesorom. Na taj način se učenici uče kreiranju programskih celina i javnosti umetničkog rada i omogućavanju da javnost komentariše umetnikov rad.

Instalacija programa phpBB3

Program phpBB3 je poznati program za kreiranje, upravljanje i administraciju foruma. Višegodišnji rad na tom programu ga je doveo do nivoa kada možemo reći da je veoma bezbedan, stabilan i da poseduje savim dovoljan broj pluginova za rane vrste dodataka porukama koje se šalju u forum. Forum je oblik hijerarhijski strukturiranog načina diskusija na teme koje se daju javnosti an diskusiju, a posetioци i učesnici foruma postavljau svoja pitanja i pod teme za diskusiju unutar šire postavljenih tema. U obrazovnom procesu je veoma važno da se forum dobro definiše i

strukturira što će omogućiti učenicima da se fokusiraju na pojedine teme i da budu konkretnija u diskusiji i da imaju takva fokusirana diskusija omogućiti brže i dinamičnije učenje.

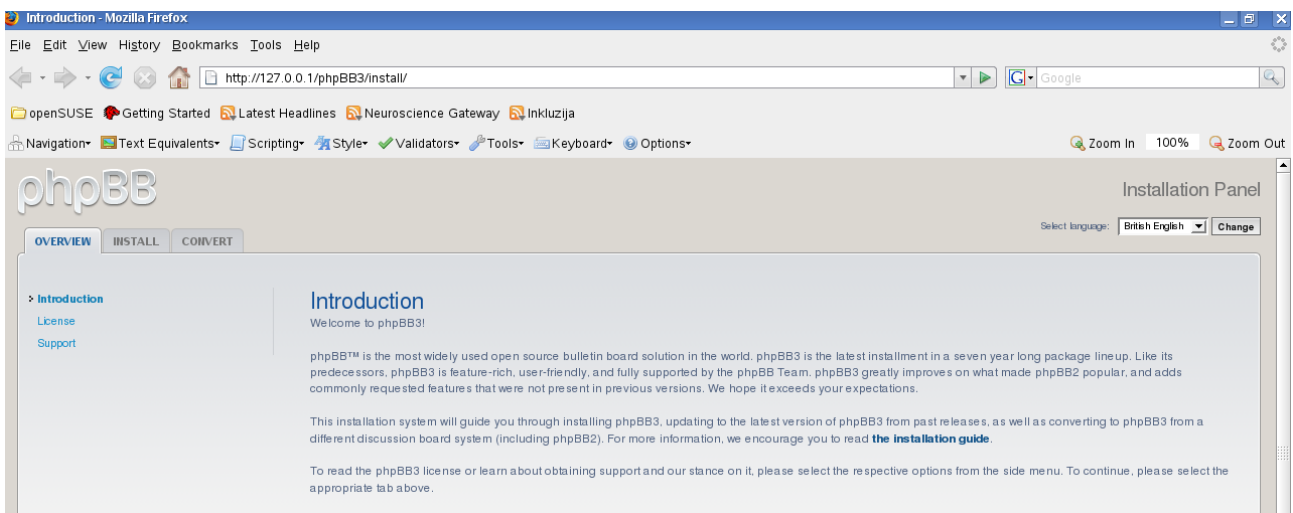
Da bi se instalirao program phpBB3 potrebno je da se prethodno instalira *Image Magick* te da se raspakuje npr. u direktorijum phpBB3 i da se taj direktorijum prekopira u `/srv/www/htdocs` direktorijum. Nakon toga je potrebno da se u njegovom početnom direktorijumu promene dozvole za datoteku *config.php*. Datoteka *config.php* treba da ima dozvole da u nju može da se upisuje što se u GNU/Linux postiže komandom:

```
chmod 666 config.php
```

koja se izvrši u direktorijumu `/srv/www/htdocs/phpBB3`. Nakon toga se phpBB3 direktorijumima `/store`, `/cache`, `/files` i `/images/avatars/upload` promene dozvole na 777. Da bi započeli instalaciju potrebno je da u programu phpMyAdmin kreiramo bazu podataka *phpbb3*. Nakon kreiranja baze podatak u naš browser možemo da upišemo adresu:

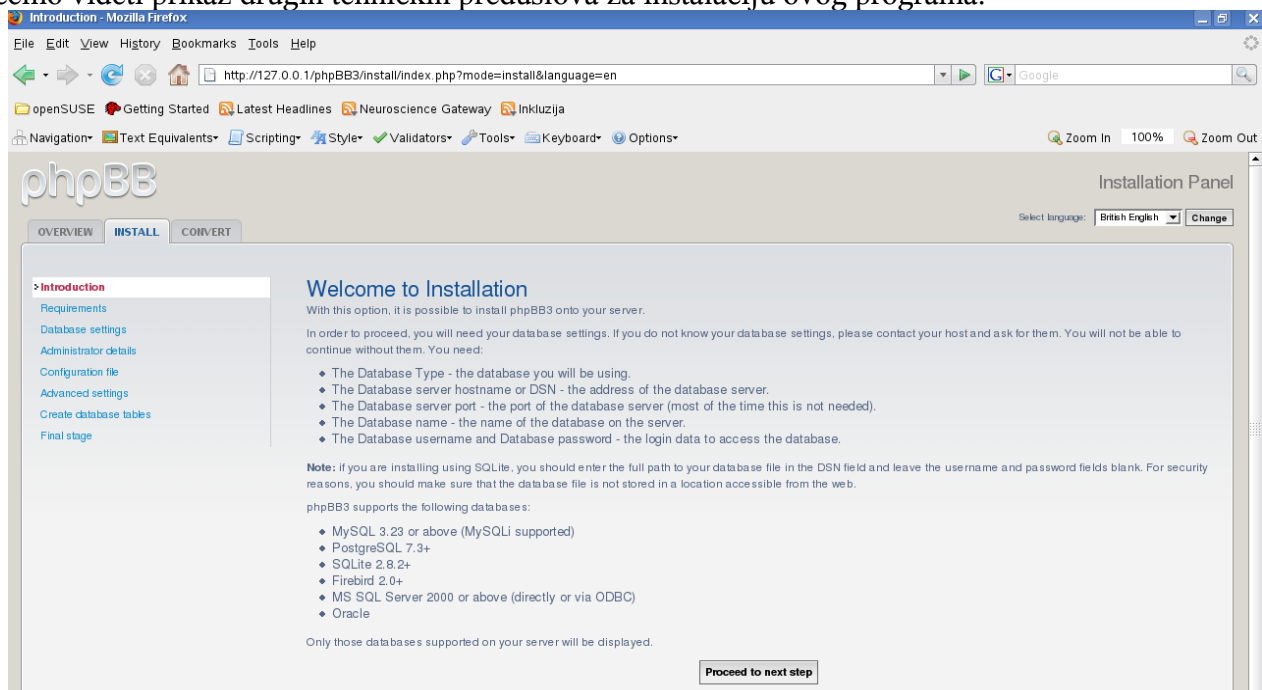
<http://127.0.0.1/phpBB3/install>

Nakon upisa ove adrese videt ćemo prikaz uvodnog ekrana za instalaciju u kojem nas informiše o

uvodni ekran za instalaciju programa phpbb3

sadržaju slobodne licence i mogućnostima tehničke podrške. Ako kliknemo na tab *Install* na ekranu ćemo videti prikaz drugih tehničkih preduslova za instalaciju ovog programa.

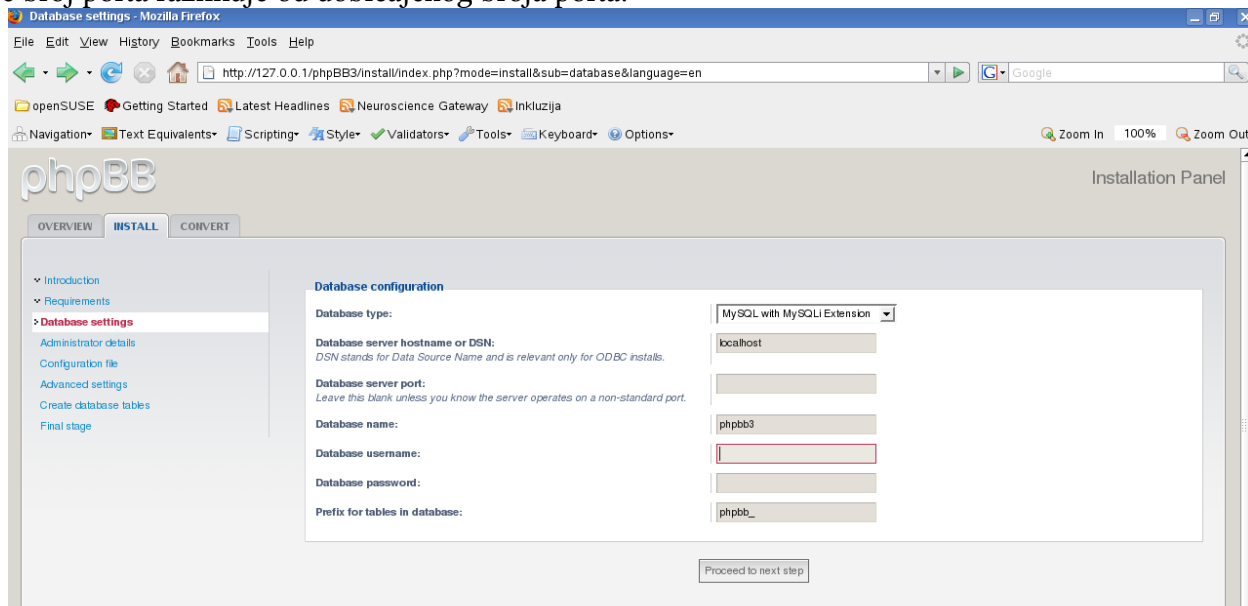
pregled tehničkih preduslova za instalaciju programa phpbb3

Prelazak na drugi korak instalacije se vrši pomoću dugmeta *Proceed to next step*. Nakon toga nam program daje detaljan izveštaj o spremnosti sistema za instalaciju. Budući da phpBB3 može da prihvati više vrsta podataka dovoljno je da mi imamo jedni ne treba da nas brine što je kod naziva nekih baza podataka crvenim slovima napisano da te baze nisu prisutne.

dovoljan je jedan program za baze podataka za uspešnop funkcionisanje programa phpbb3

Ako smo dobro promenili dozvole na datoteci config.php i navedenim direktorijumima njihova pristupačnost za instalaciju će biti označena zelenom bojom. Pokretanje instalacije se vrši klikom na dugme *Start install*, koje nam prikazuje obrazac za upisivanje podataka za konfigurisanje baze podataka koju smo kreirali u programu phpMyAdmin. U polje za *Database server or DNS* je dovoljno da upišemo localhost ako se instalira na lokalnom kompjuteru, a u ostala polja upišemo korisničko ime i lozinku korisnika, naziv baze podataka dok broj porta nije potrebno pisati osim ako se broj porta razlikuje od uobičajenog broja porta.

prikaz obrasca za konfiguraciju baze podataka

Klikom na dugme *Proceed to next step* program će potvrditi da je uspešno izvršio konekciju na server za bazu podataka. Na tom jednostavnom ekranu je dovoljno kliknuti na dugme *Proceed to next step* kako bi se pred nama pojavio obrazac za upisivanje podataka o administratoru foruma. Nakon upisivanja podataka u odgovarajuća polja za administratora gde je jako važno upisati lozinku koja nije suviše jednostavna i stvarnu e-mail adresu na koju će nam sistem slati poruke o

registraciji novih korisnika i sl. Nakon upisivanja ovih podataka možemo opet kliknuti na dugme *Proceed to next step* kako bi se verifikovali i testirali podaci i kao bi nas instalacioni program doveo do ekrana koji nas obaveštava o uspehu testiranja administratorskog naloga. Na tom ekranu je dovoljno opet kliknuti na dugme *Proceed to next step* kako bi nastavili proces instalacije.

obrazac za upisivanje podataka za administratorski nalog

U sledećem koraku instalacije program će upisati neophodne podatke u *config.php* datoteku i obavestiti nas o tome. U ovoj fazi je dovoljno opet kliknuti na dugme *Proceed to next step*. U sledećem koraku ćemo videti obrazac za upisivanje eventualnih dodatnih parametara koje je nepotrebno upisivati ako se radi o instalaciji na lokalnom kompjuteru, ali podaci koje treba upisati ovisi o serveru na kojem se instalira. Ukoliko instalirate forum na udaljenom serveru možete po potrebi pitati administratore za taj server da vam saopšte neophodne podatke.

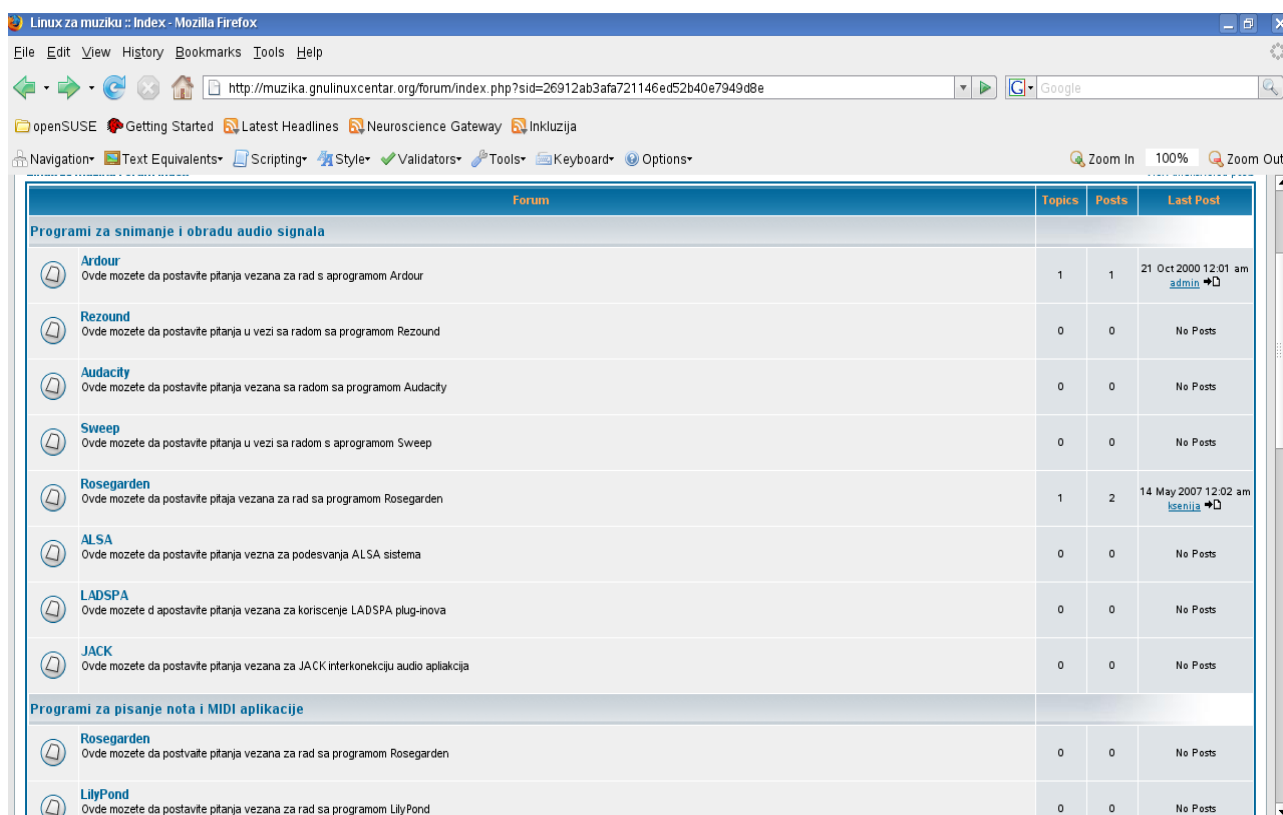
upisivanje naprednih podataka za instalaciju phpbb3

Klikom na dugme *Proceed to next step* prelazimo na ekran u kojem se vrši kreiranje tabela u bazi podataka i ubacivanje početnih podataka u forum kako bi se videlo kako forum može da izgleda.

Po završetku tog procesa koji traje par sekundi na ekranu dobijamo izveštaj o uspehu izvršenja tog postupka. Klikom na dugme *Proceed to next step* na tom ekranu završavamo instalaciju i dolazimo na stranu na kojoj možemo da odaberemo da li ćemo pokrenuti naš forum ili ćemo kovertovati tabele iz ranije verzije programa ako već imamo instaliranu stariju verziju

programa. Pošto u našem slučaju koristimo samo novu verziju dovoljno je da pritisnemo dugme *Login*.

Pre nego počnemo da koristimo forum potrebno je da datoteci *config.php* postavimo dozvole na 644 pošto je ta datoteka sada definisana i netreba da se stave pretpostavljene dozvole za novo upisivanje vrednosti u tu datoteku jer u slučaju postojanja programa phpBB3 na serveru neovlašćena osoba može da upiše parametre i da učini forum nedostupnim za posetioce. Nakon toga je potrebno izbrisati direktorij *install* unutar *phpBB3* direktorija kako bi program mogao da funkcioniše bezbedno. Pre kreiranja samog foruma važno je da se izradi skica samog foruma te da se ona pažljivo definiše u odnosu na delove nastavnog plana i programa za koje je potrebna diskusija u forumu. Forum je obično veoma važan tamo gde je potrebna tehnička podrška ili u situacijama kada grupe učenika trebaju da zajedno kreiraju određene vrste radova, testova ili da izvedu određene zadatke gde je potrebna intenzivna komunikacija za vreme realizacije zadatka. U realizaciji nastave u muzičkoj školi struktura foruma može da se podeli u celine tako da se forum može urediti kao u ovom primeru:

	Topics	Posts	Last Post
Programi za snimanje i obradu audio signala			
Ardour Ovde mozete da postavite pitanja vezana za rad s aprogramom Ardour	1	1	21 Oct 2000 12:01 am admin
ReZound Ovde mozete da postavite pitanja u vezi sa radom sa programom ReZound	0	0	No Posts
Audacity Ovde mozete da postavite pitanja vezana sa radom sa programom Audacity	0	0	No Posts
Sweep Ovde mozete da postavite pitanja u vezi sa radom s aprogramom Sweep	0	0	No Posts
Rosegarden Ovde mozete da postavite pitaja vezana za rad sa programom Rosegarden	1	2	14 May 2007 12:02 am ksenija
ALSA Ovde mozete da postavite pitanja vezna za podesvanja ALSA sistema	0	0	No Posts
LADSPA Ovde mozete d apostavite pitanja vezana za koriscenje LADSPA plug-inova	0	0	No Posts
JACK Ovde mozete da postavite pitanja vezana za JACK interkonekciju audio aplikacija	0	0	No Posts
Programi za pisanje nota i MIDI aplikacije			
Rosegarden Ovde mozete da postvajte pitanja vezana za rad sa programom Rosegarden	0	0	No Posts
LilyPond Ovde mozete da postavite pitanja vezana za rad sa programom LilyPond	0	0	No Posts

mogućnost tematskog podešavanja foruma za nastavu

U ovom primeru je pokazano razdvajanje foruma unutar kategorija po programima koji se koriste za pojedine aktivnosti. Na taj način se forumima omogućava tehnička podrška u korišćenju i instalaciji samih programa. Važan detalj u primeru korišćenja foruma je da tehničku podršku ne daje isključivo profesor nego učenici mogu pomoći jedni drugima u rešavanju tehničkih pitanja koja mogu imati u upotrebi slobodnog softvera za snimanje i obradu audio signala odnosno u upotrebi programa za pisanje nota i korišćenju MIDI aplikacija.

Forum se može koristiti u situacijama kada je potrebno voditi diskusiju o poređenju i specifičnostima raznih elemenata neophodnog znanja. Na primer, u nastavi informatike se može tako voditi diskusija o specifičnostima formata audio i video datoteka kako bi učenici u upotrebi i raznim scenarijima upotrebe tih formata datoteka mogli da preciznije odrede optimalne načine upotrebe te probelme kod neodgovarajućih načina upotrebe. Na sličan način se može koristiti forum za diskusiju o funkcionslanosti raznih modela zvučnih kartica kako bi učenici mogli da porede tehničke karakteristike i realno funkcionisanje pojedinih zvučnih kartica.

Linux za muziku :: Index - Mozilla Firefox

File Edit View History Bookmarks Tools Help

http://muzika.gnulinuxcentar.org/forum/index.php?sid=26912ab3afa721146ed52b40e7949d8e

openSUSE Getting Started Latest Headlines Neuroscience Gateway Inkluzija

Navigation Text Equivalents Scripting Style Validators Tools Keyboard Options

Zoom In 100% Zoom Out

Programi za pisanje nota i MIDI aplikacije			
Rosegarden Ovde mozete da postavite pitanja vezana za rad sa programom Rosegarden	0	0	No Posts
LilyPond Ovde mozete da postavite pitanja vezana za rad sa programom LilyPond	0	0	No Posts
Sta je to MIDI? ovde mozete da naucite nesto vise i da pitate o karakteristikama MIDI signala.	0	0	No Posts
Formati fajlova			
Formati audio fajlova Ovde mozete da saznate nesto vise i da pitate o formatima audio fajlova	1	1	18 Sep 2007 03:39 pm vedian
Formati video fajlova Ovde mozete da saznate nesto vise i da pitate o formatima video fajlova	0	0	No Posts
Formati grafickih fajlova Ovde mozete da saznate nesto vise i da pitate o formatima grafickih fajlova	0	0	No Posts
Programi za konverziju - transkoderi Ovde mozete da saznate nesto vise i da pitate o programima z akonverziju iz jednog u drugi format fajla	0	0	No Posts
Teorija digitalnog snimanja i obrade audio signala			
Elementi kvalitete snimanja Ovde mozete da naucite vise i da postavljate pitanja o elementima kvalitete snimanja i obrade audio signala	0	0	No Posts
Priroda digitalnog signala Ovde mozete da naucite nesto vise i da pitate o prirodi digitalnog signala	0	0	No Posts
Funkcija zvucne kartice Ovde mozete da naucite vise i da postavljate pitanja o funkcionisanju zvucne kartice	0	0	No Posts

forum kao analiza i poredenje nastavnih celina prema realnoj upotrebi

Instalacija programa phpList

Program *phpList* omogućava da se veoma brzo jedna poruka pošalje većem broju primaoca. Iako neki programi kao što su Joomla, Atutor, TikiWiki, B2evolution i drugi imaju mogućnost slanja poruka primaocima koji su registrovani u njima, ponekad je potrebno poslati poruke i onima koji nisu registrovani u neki od sistema koje koristimo za realizaciju nastave. Programi koji služe za tu namenu se dele prema svojoj funkciji na dva načina slanja poruka:

1. *jedan šalje svima* - ovakvim programima se šalje poruka svim primaocima sa jednog mesta, a primaoci nemaju mogućnost da koriste isti program da jedni drugima pošalju poruke
2. *svi šalju svima* - ovakvim programim se šalje poruka svima i svi mogu kao odgovor da pošalju poruku i da tu poruku svi prime.

Program *phpList* pripada prvoj grupi programa i u njemu može da se formira mnogo različitih lista kojima se može odvojeno slati poruke, ali se isto tako mogu slati poruke svima odjednom. Ovaj program ima mogućnost da se uz poruku pošalje i datoteka te da obavesti pošiljaoca ako neka e-mail adresa nije ispravna pa slanje nije uspeo i poslata poruka se vratila. Lista pošiljaoca se može kreirati centralno, ali isto tako moguće je učlanjenje.

Pre početka priprema za instalaciju poželjno je pogledati datoteku za inicijalizaciju naše instalacije PHP. Ako koristimo GNU/Linux ova datoteka za inicijalizaciju PHP se nalazi u direktorijumu `/etc/php5/cli` i zove se *php.ini*. Ako ovu datoteku otvorimo programom za uređivanje teksta (**NE Microsoft Word!**) i uključimo opciju da se pored linija pokašu brojevi linija onda ćemo da primetimo da u liniji broj 488 započinje pasus koji se zove *Magic Quotes*. Neposredno ispod naslova se nalazi linija čiji parametar treba promeniti iz *Off* u *on* pa će onda taj deo teksta izgledati ovako:

; Magic quotes

;

; Magic quotes for incoming GET/POST/Cookie data.

magic_quotes_gpc = on

Instalacija se obavlja tako što se najpre u programu phpMyAdmin napravi baza podataka koja se zove npr. *phplist* kako bi program mogao da u njoj napravi tabele. Arhiva sa datotekama programa treba da se raspakuje u direktorijum, koji se automatski kreira prilikom raspakivanja i koji ima naziv po programu i verziji programa (*phplist-2.10.5* isl.). U tom direktorijumu se nalazi direktorijum *public_html*, a u njemu se nalazi direktorijum *lists*. Direktorijum *lists* se iskopira direktorijum u kojem web server Apache ima pristup što je po pretpostavljenim postavkama u *htdocs* direktorijumu. U našem slučaju smo raspakovali u */htdocs/lists* direktorijum.

Nakon tog postupka se u konfiguracionu datoteku *config.php* koja se nalazi u */htdocs/lists/config* direktorijumu upišu podešavanja neophodna za funkcionisanje samog sistema. Iako je datoteka *config.php* opširna i u njoj se nalazi mnogo parametara potrebno je upisati samo podatke vezane za lokaciju instalacije (ako se radi o lokalnom ompjuteru onda se upiše *localhost*) naziv baze podataka, korisničko ime i lozinku za korisničko ime kako bi sistem mogao u prethodno napravljenu praznu bazu da kreira tabele u koje će prilikom upotrebe phplist sistema upisivati podatke. Pored ovih podataka možemo da upišemo i naziv naše liste koja se u našem slušaju može nazvati *Lista polaznika nastave informatike*. Izmena podataka u datoteci *config.php* se vrši tako što se ta datoteka otvori u nekom naprednijem tekst editoru (**NE Microsoft Word!**). Akko koristite GNU/Linux onda možete da koristite *GNU Emacs*, *Vi*, *Kate*, *Gedit* ili neki drugi tekst editor. Ako koristite operativni sistem Windows onda možete da koristite slobodan softver Notepad ++ . Podaci koje treba izmeniti se nalaze na samom početku datoteke, a izmenjene vrednosti mogu da izgledaju ovako:

```
# select the language module to use
# Look for <country>.inc files in the texts directory
# to find your language
# this is the language for the frontend pages. In the admin pages you can
# choose your language by using the dropdown in the pages.
$language_module = "english.inc";

# what is your Mysql database server
$database_host = "localhost";

# what is the name of the database we are using
$database_name = "phplist";

# who do we log in as?
$database_user = "ime korisnika odredjenog u phpMyAdmin";

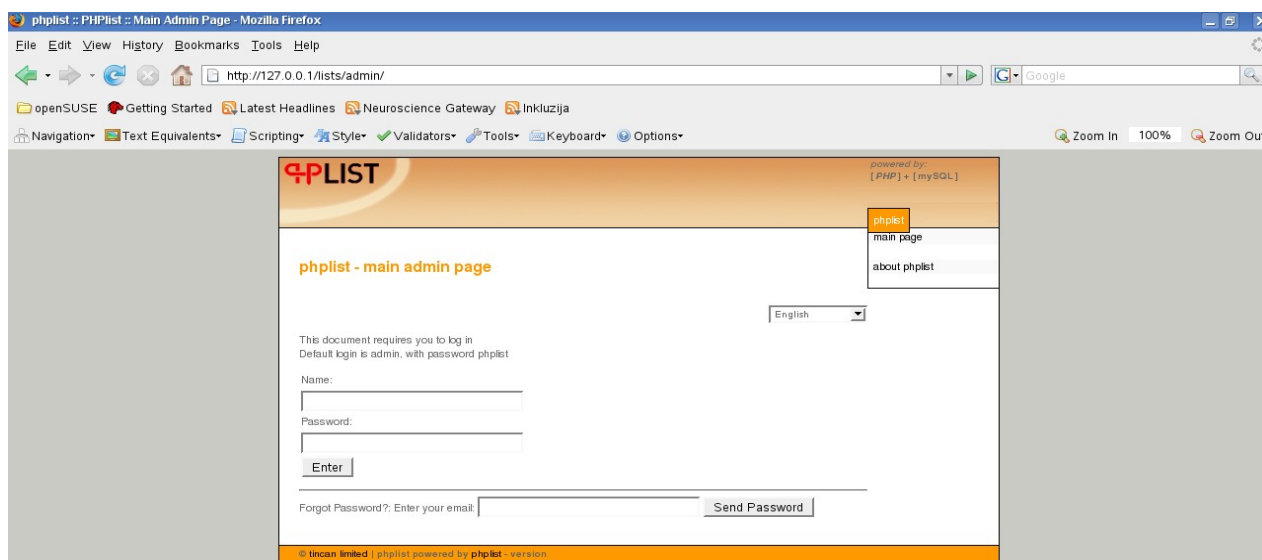
# and what password do we use
$database_password = 'lozinka korisnika odredjenog u phpMyAdmin';

# if you use multiple installations of PHPlist you can set this to
# something to identify this one. it will be prepended to email report
# subjects
$installation_name = 'Lista polaznika nastave informatike';
```

Pored izmene ovih parametara učenici mogu da učestvuju u prevođenju programa na srpski jezik pa se naknadno umesto *english.inc* može upisati *srpski.inc* i prevod prijaviti autorima programa da ga uvrste u službene prevode programa.

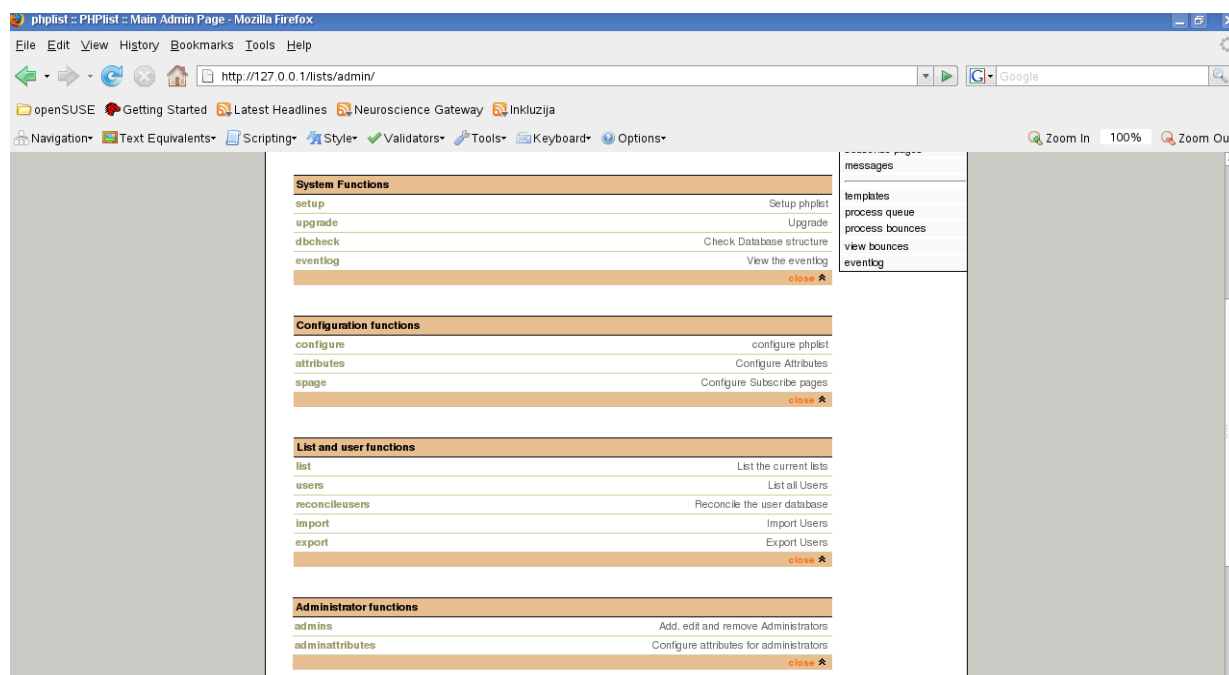
Nakon izmene ovih parametara datoteku sačuvamo i započnemo instalaciju tako što u naš Firefox upišemo adresu: <http://127.0.0.1/lists/admin>

Upisivanjem ove adrese dali smo komandu web serveru, PHP i MySQLu zadatak da pokrenu instalaciju koja će nam prikazati ekran u kojem će od nas tražiti da se prijavimo sa sistemski pretpostavljenim korisničkim imenom: *admin* i lozinkom: *phplist*.

početni prijavni ekran sa pretpostavljenim korisničkim imenom i lozinkom

Klikom na *Enter* nakon upisivanja pretpostavljenih podataka za prijavu sistem će nas odvesti na ekran koji pokazuje glavnu stranu administracionog panela

glavna strana administracionog panela za phplist

U delu *System Function/setup* glavne strane administracionog panela možemo da promenimo lozinku za administratora i korišćenjem drugih opcija da podesimo sistem za slanje poruka. Poželjno je urediti engleski tekst koji obaveštava korisnike o mogućnostima prijavljivanja i odjavljivanja sa liste te kreirati liste i poslati test poruku korisnicima kako bi bili uvereni da je sistem funkcionalan. Veoma je važno da nakon svakog editovanja poruke i odabiranja liste kojoj ćemo da pošaljemo poruku kliknemo na *Save changes (Zapamti promene)* dugme.

Međutim, ovako instaliran *phplist* je u tzv. *test modu* i nemože slati poruke. Da bi mogli da šaljemo poruke potrebno je da isključimo *test mod* tako što ćemo u *config.php* datoteci da upišemo nula (0) u deo koji se odnosi na test mod. Isključivanjem test moda u *config.php* datoteci naš sistem postaje operativan.

Datoteka *config.php* nakon isključenja test moda izgleda kao u ovom primeru:

```
=====
=====
```

Debugging and informational

```
=====
=====
```

```
*/
```

```
# if test is true (not 0) it will not actually send ANY messages,
# but display what it would have sent
define ("TEST",0);
```

Nakon ovakve izmene phplist će nam uštedeti mnogo vremena i učiniti nas efikasnima u komunikaciji sa velikim brojem učenika i drugih korisnika informacija koje šaljemo pomoću phplist sistema.